

PANDEMIAN VAIKUTUKSET SUOMALAISTEN YRITYSTEN KANSAINVÄLISEEN KAUPPAAN

Tiivistelmä

Tekijä(t) Kojo, Saraella	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika Syksy 2020
	Sivumäärä 48 sivua, 4 sivua liitteitä	
Työn nimi Pandemian vaikutukset suomalaisten yritysten kansainväliseen kauppaan		
Tutkinto Tradenomi (AMK)		
Tiivistelmä <p>COVID-19 on kehittynyt vuoden 2020 alusta lähtien maailmanlaajuisesti pandemiaksi muiden tartuntatautiemme joukkoon. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää pandemian vaikutuksia suomalaisten yritysten kansainväliseen kauppaan.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen osuus koostui eri uutisten sekä järjestöjen sivustojen tiedokannasta. Pääaiheina tarkasteltiin kansainvälistä kauppaa, pandemian taloudellista näkökulmaa sekä sen vaikutuksia.</p> <p>Tutkimusmenetelmäksi valittiin empiirinen tutkimus. Työn empiirinen osuus koostui kaksiosaisesta kyselytutkimuksesta, joka toteutettiin Webropol-sivuston kautta joukolle sellaisia suomalaisia yrityksiä, jotka harjoittavat kansainvälistä kauppaa. Tämän tarkoituksena oli saada käsitys, kuinka pandemia on vaikuttanut suomalaisten yritysten kansainväliseen kauppaan ja liiketoimintaan koronaviruksen alkuvaiheessa ja sen hetkellisesti laantuessa kesällä 2020. Kyselyssä kuultiin yritysten kohtaamia haasteita ja ajatuksia pandemian aikana. Kyselyssä kerättiin aiheesta dataa, jota analysoitiin tutkimustuloksiksi.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella voimme todeta, että Covid-19:lla oli selkeä ja välitön vaikutus yritysten liiketoimintaan. Monilla osa-alueilla pandemia hidasti ja jopa lakkautti kokonaan pienempien yritysten liiketoiminnan. Nykyistä työmarkkinatilannetta pidetään epävarmana ja lähitulevaisuuden näkymää haastavana. Maailmanlaajuinen kriisi on johtanut yritykset tuotannollisiin ongelmiin rahtien ja kuljetuksien osalta eikä myyntiä juurikaan ole. Eniten tappiota ovat kärsineet pienemmät yritykset sekä erikoistavarakaupat. Toivoa on kuitenkin, sillä rajoitustoimien ja säädöksen purku on kuitenkin selkeästi virittänyt yrityksiä eteenpäin.</p>		
Asiasanat Pandemia, Covid-19, Kansainvälinen kauppa		

Abstract

Author(s) Kojo, Saraella	Type of publication Bachelor's thesis	Published Autumn 2020
	Number of pages 48 pages, 4 appendices	
Title of publication Impact of the pandemic on the international trade of Finnish companies		
Name of Degree Bachelor of Business Administration		
Abstract <p>Since the beginning of 2020, COVID-19 has become a global pandemic among our other infectious diseases. The purpose of the thesis was to find out the effects of the pandemic on the international trade of Finnish companies.</p> <p>The theoretical part of the thesis consisted of a database of various news and organizational websites. The definite areas of focus were international trade, the economic aspect of the pandemic and the effects of it.</p> <p>The thesis was conducted by using empirical research method. The data was collected from two questionnaires which were carried out through online Webropol-survey. The purpose of this was to get an idea of how the pandemic has affected the international trade and business of Finnish companies in the early stages of coronavirus and as it subsided. In the survey, entrepreneurs shared their challenges and thoughts during the pandemic.</p> <p>According to the research results Covid-19 had a clear and immediate impact on the companies' business. In many areas, it slowed down businesses. In some cases, completely closed down smaller businesses. The current labor market is considered uncertain and the future challenging. The worldwide crisis has led companies to production problems in transportation and there is only a fraction of sales. Smaller companies and specialty stores have suffered the most losses. However, there is still hope, for the lifting of restrictions and regulations is clearly moving companies forward.</p>		
Keywords Pandemic, Covid-19, International trade		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Opinnäytetyön tausta.....	1
1.2	Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset	2
1.3	Tutkimusmenetelmät ja tiedon keruu	2
1.4	Opinnäytetyön rakenne.....	3
2	KANSAINVÄLINEN KAUPPA.....	4
2.1	Suomen ulkomaankauppa	6
2.1.1	Kauppan kehitys	9
2.1.2	Kauppan rakenne.....	9
2.1.3	Kauppakumppanit.....	11
3	PANDEMIAN TALOUDELLINEN NÄKÖKULMA.....	13
3.1	Suhdannevaihtelun vaikutukset	14
3.1.1	Suhdannevaihtelun vaikutukset kansantalouteen.....	15
3.1.2	Suhdannevaihtelun vaikutukset yritystoimintaan	15
4	PANDEMIAN VAIKUTUKSET	17
4.1	Selvitys pandemiakäsitteestä.....	17
4.1.1	Pandemian historia 2000-luvulla	17
4.1.2	COVID-19	18
4.1.3	Pandemian aiheuttamat rajoitukset maiden välillä.....	19
4.1.4	Pienyritys/erityiskauppojen toiminnan lamaantuminen	21
4.1.5	Työllisyys Suomessa	23
5	EMPIIRINEN TUTKIMUS	25
5.1	Tutkimusmenetelmä ja toteutus	25
5.2	Tutkimus osa 1.....	25
5.3	Tutkimus osa 2.....	35
5.4	Tutkimustulosten analysointi ja johtopäätökset.....	45
5.5	Tutkimuksen reliabiliteetti, validiteetti ja jatkotutkimusehdotus	46
6	YHTEENVETO	48
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	54

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tausta

Vuoden 2020 alussa alkaneen koronaviruspandemian vaikutukset ovat olleet tuhoisat koko maapallolle. Opinnäytetyössä tarkastellaan pandemian vaikutuksien laajuutta eri osa-alueisiin suomalaisten yritysten näkökulmasta. Kansainvälisen kaupan opiskelijana koin myös kansainvälisen kaupan olevan relevantti aihe opinnäytetyöhöni. Opinnäytetyön loppupuolella laadittiin Webropol-alustan kautta kaksi empiiristä kyselyä suomalaisille yrityksille, joilla on kansainvälistä liiketoimintaa maailmalla. Tämän tarkoituksena oli saada käsitys, kuinka pandemia on vaikuttanut suomalaisten yritysten kansainväliseen kauppaan koronaviruksen alkuvaiheessa ja sen laantuessa väliaikaisesti kesän 2020 aikana. Työ on keskittynyt koronaviruspandemian alku vaiheisiin keväällä ja kesällä. Sen jälkeen tilanne on kehittynyt.

Opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuus oli tärkeä tekijä, jonka vuoksi päätin lopulta kirjoittaa pandemiasta. Aiheen tutkittavuus oli kannattavaa, sillä aihe oli vielä niin tuore. Saatavilla oli uutismateriaalia, mutta lopulta heikosti faktatietoa, sillä teoria eli pandemian kehittyessä. Työelämän kannalta aihe oli erittäin kiinnostava, sillä alkuvuoden tapahtumat vaikuttavat vielä pitkälle tulevaan. Yritykset joutuivat tekemään paljon muutoksia toimintatavoihinsa.

Opinnäytetyö hyödyttää lukijoita, jotka haluavat tietää pandemian vaikutuksista suomalaisen yritystoimintaan, kansainväliseen kauppaan, yritysten kohtaamista haasteista pandemian aikana ja siitä, miten pandemia on vaikuttanut myös Suomen talouteen ja työllisyyteen. Tärkeimpänä päätutkimusaiheena oli, miten pandemia on vaikuttanut suomalaisten yritysten kansainväliseen liiketoimintaan eli vientiin, tuontiin ja myyntiin koronaviruksen myötä.

Aihealueet koostuivat kolmesta varsinaisesta pääluvusta ja työn lopussa empiirisestä tutkimusosioista. Rajauksena ensimmäisenä kansainvälinen kauppa, toisena kokonaisuutena pandemian taloudellinen näkökulma ja kolmantena enemmän pandemian vaikutuksista. Nämä valittiin opinnäytetyön rungoksi, sillä työn alussa oli tärkeää johdatella lukija kansainvälisen toiminnan perusteisiin, mitä Suomen ulkomaankauppa pitää sisällään ja ketkä ovat tärkeimmät kauppakumppanimme. Pandemian taloudellinen näkökulma on tärkeä siltä osin, että lukija saa käsityksen siitä, kuinka ihmisten kulutus ja talouden tasapaino kulkevat käsikädessä sekä mitä tapahtuu, kun näin ei enää toimitakaan. Viimeisenä pandemian vaikutuksista: tässä osiossa katsotaan pandemioiden syntyyn vaikuttanutta historiaa ja pohditaan, mikä koronavirus on ja kuinka se on vaikuttanut maamme

työllisyystilanteeseen ja yritysten lamaantumiseen. Empiirisessä osiossa yritykset antoivat hyviä havainnollistavia esimerkkejä heidän arjestaan tällä hetkellä. Tutkimusosiossa lähestyttiin suomalaisia yrityksiä Webropol-kyselyn avulla. Aiempia vastaavia tutkimuksia aiheesta ei juuri ole tehty, joten työ tuo uutuusarvoa.

1.2 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämä opinnäytetyö selvittää asiasta kiinnostuneille, mitä kansainvälinen kauppa tarkoittaa. Alakategorioina kerrotaan mm. Suomen ulkomaankaupasta, kauppakumppaneista ja kauppasopimuksista. Mukana on myös tietoa pandemian aiheuttamista laaja-alaisista vaikutuksista yritystoimintaan, kansantalouteen ja arkipäivään. Empiirisen tutkimuksen avulla pyrittiin kokoamaan tiivis tietopaketti näistä aiheista.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on:

- Miten koronapandemia on vaikuttanut suomalaisten yritysten kansainväliseen liiketoimintaan eli vientiin, tuontiin ja myyntiin.

Tutkimuskysymykseen vastaamiseksi kartoitettiin ensin empiirisen tutkimuksen myötä yrityksen taustoja. Näitä olivat mm. alla olevat teemat:

- Yrityksen koko, kansainvälinen toiminta, henkilöstö
- Nykyinen tilanne, tulevaisuuden näkymä, tukiraha/avustukset

Toisessa kyselyssä kartoitettiin, kuinka pandemia on mahdollisesti laantunut sitten viime kyselyn. Tähän osioon kuului mm:

- Yrityksen talouden elpyminen, uudet toimintatavat ja onnistuneet hankkeet

Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään vain niitä suomalaisia yrityksiä, joilla on kansainvälistä toimintaa. Rajauksesta johtuen tämä kriteeri karsi paljon yrityksiä tutkimuskyselyn ulkopuolelle.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja tiedon keruu

Opinnäytetyö koostuu teoriaosasta sekä empiirisestä tutkimuksesta. Teoria on kerätty eri uutisten sekä järjestöjen sivustojen tietokannasta. Itse tutkimus toteutettiin kaksivaiheisena kyselynä suomalaisille yrityksille, joilla on kansainvälistä kauppaa.

Vastaajien perusjoukko koostui suomalaisista yrityksistä, joilla on kansainvälistä liiketoimintaa. He täyttivät kyselyn sähköisenä Webropol-sivustolla, joka oli standardoitu, eli kaikki vastaajat vastasivat samoihin kysymyksiin. Muutamissa kohdissa kyselyä, he tosin

pystyivät kertomaan avoimen tekstikentän avulla aitoja kokemuksiaan ja pandemian aikana kokemiaan haasteita. Näin saatiin vaihtelevuutta vastaustuloksiin.

Kysely valikoitui helpoimmaksi ja tehokkaimmaksi tavaksi kerätä tietoa, koska haastattelu ei ollut karanteenioloissa mahdollista. Näin saatiin myös vastaajien kesken säilytettyä helpommin anonymiteetti. Tutkimuksessa käytettiin empiiristä tutkimusmenetelmää. Tämän menetelmän käytöllä haettiin enemmän selvittävää ja parempaa ymmärrystä ilmiön syihin ja vaikutuksiin.

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön rakenne kulkee (Kuvion 1) mukaisesti vaihe vaiheelta.

Kuvio 1. Opinnäytetyön rakenne

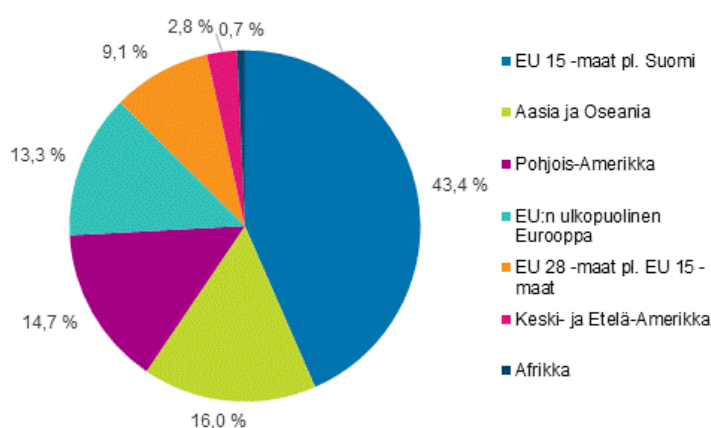
Opinnäytetyöni alkaa johdannolla, josta lukija saa käsityksen aihealueesta ja sen kulusta. Seuraavana suurempana kokonaisuutena on kansainvälinen kauppa, joka johdattaa alaluokinaan Suomen ulkomaankauppaan, kaupan kehitykseen, rakenteeseen ja kauppakumppaneihimme. Kolmantena kokonaisuutena on itse pandemian taloudellinen näkökulma, joka kattaa pandemian syitä ja suhdannevaikutuksia kansantalouteen ja yritystoimintaan. Neljäs osio on kaikista suurin aihealueeltaan. Siinä tutustutaan paremmin pandemian vaikutuksiin, puhutaan pandemiakäsitteestä ja sen historiasta 2000-luvulla, koronaviruksesta, pandemian aiheuttamista rajoituksista maiden välillä, pienyritysten toiminnan lamautumisesta ja siitä, kuinka pandemia on vaikuttanut työllisyyteemme. Viimeisenä on empiirinen tutkimus, joka on jaettu kahteen eri osioon. Tämän perusteella on analysoitu tutkimustuloksia ja tehty johtopäätökset jatkotutkimusehdotuksineen. Lopussa on vielä yhteenveto koko opinnäytetyöstä, lähteet ja liitteet.

2 KANSAINVÄLINEN KAUPPA

Kansainvälisellä kaupalla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden liikkumista kansainvälisten rajojen yli. Useimmissa maissa kansainvälinen kauppa tuo suurimman osan maan bruttokansantuotteesta. Parhaimmillaan Suomessa vienti on kattanut 50% siitä. Vapaa-kaupan yleistyttyä kansainvälinen kauppa on lisääntynyt voimakkaasti ympäri maailmaa. Keskeinen osa yhteiskunnan menestymistä on toimiva vienti ja tuonti. Tämän takia on pidettävä kaupankäynti vapaana ja tasapuolisena. Viimeisten muutaman vuosikymmenen aikana Suomi onkin pystynyt uudistumaan ulkomaankaupassa. Näitä käännekohtia olivat mm. Nokian nousu ja EU:n jäsenyys. Tavaraviennin tueksi on saatu enemmän myös palveluita liikkeelle. Kauppakumppanina olemme laadukkaiden raaka-aineiden ja korkean teknologian tuotteiden ja palveluiden ansiosta hyvin monipuolisia. Jotta kasvun kehitys olisi mahdollista jatkossakin, on uskallettava uusitua jatkuvasti huomioiden kansainvälisten markkinoiden tarpeet. (ICC 2017.)

Ulkomaalaiset investoinnit vauhdittavat kasvuaamme. Työ- ja elinkeinoministeriön ja Business Finlandin tehtävänä on edistää Suomeen tulleita ulkomaisia investointeja. Jotta ulkomaisten investointien hankinnat olisivat onnistuneita, se edellyttää aktiivista edistämistyötä, kannustavaa liiketoimintaympäristöä, yritysmuutoksista maakuvaan sekä tiivistä yhteistyötä eri tahojen kanssa. Lähtökohtana on, että Suomelle hankitaan pääomaa ja investointeja, joilla luoda lisää työpaikkoja. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019a.)

Suomalaiset investoinnit maailmalla, kuten tytäryhtiöiden toiminta on tuottanut miljardeja euroja.

Kuvio 2. Suomalaisyriyten liikevaihto ulkomailla vuonna 2017 (Tilastokeskus 2019)

(Kuvion 2) mukaan maailmalla toimivat suomalaiset tytäryhtiöt tuottivat eniten liikevaihtoa EU-maissa, eli 43,4% kaikkien suomalaisten tytäryhtiöiden liikevaihdosta. Suomalaiset yritykset myös työllistivät maailmalla eniten ihmisiä juuri EU-maissa, yhteensä 259 890

henkilöä. Suomalaiset harjoittivat liiketoimintaa 5070 tytäryhtiössä 142 eri maassa vuonna 2017. Merkittävimpiin toimialoihin lukeutuvat kone- ja metalliteollisuus. Teollisuuden toimiala oli maailmanlaajuisesti suurin investoinninkohde suomalaisille yrityksille ulkomailla. (Tilastokeskus 2019a.)

Tänä päivänä yritykset harjoittavat globaalisti verkostoissa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Tosin maailman mittakaavassa innovaatiokeskittymät Suomessa ovat olleet pieniä. Tätä pystyttäisiin parantamaan ohjelmatoiminnan eri muotojen yhteistyöllä. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2019.)

Euroopalle maiden välisen kaupan edistäminen on ollut jo pitkään suurena prioriteettina. Eurooppa onkin yksi maailmankaupan suurimmista tekijöistä Amerikan ja Kiinan rinnalla. Maiden välillä on olemassa kuitenkin erilaisia kauppasopimuksia. Nämä sopimukset eivät ole ainoastaan tilaisuus alentaa tulleja vaan myös kauppamaiden mahdollisuus puuttua EU:n laatu- ja turvallisuusstandardeihin. Elintarvikkeiden alkuperänimitysten suojaaminen on erityisen tärkeää, koska meidät tunnetaan korkeasta laadusta ja perinteisistä valmistusmenetelmistä. EU hyödyntää mm. kauppasopimuksia myös ympäristön suojelemissa. EU-yritysten etuna on liiketoiminnan laajentaminen kotimaan ulkopuolelle ja sitä kautta paremmat mahdollisuudet kasvattaa yritystä, tosin epäreilun kilpailun estämiseksi standardit ovat tiukat. Itse kaupankäynti EU:n ulkopuolella on edistänyt miljoonien työpaikkojen syntymistä. Vuonna 2017 Euroopan komissio arvioi, että noin 36 miljoonaa työpaikkaa liittyi kauppaan muiden kuin EU maiden kanssa. Hyvien sisämarkkinoiden myötä kauppa on lisääntynyt. Lisäksi Euroopan maat ovat joutuneet lisäämään kilpailukykyisyytään, sillä nyt EU:n ulkopuolella olevilla mailla on mahdollisuus tuoda omia tuotteitaan ja palveluitaan erittäin kuluttajaystävällisin hinnoin. (Euroopan parlamentti 2018.)

Yrityksen kansainvälisen toiminnan avaaminen luo paljon mahdollisuuksia mutta myös riskejä. Kotimaan- ja ulkomaankauppa eroavat hyvinkin paljon toisistaan. Siksi on otettava huomioon monia eri seikkoja, kuten kulttuuri, arvot, kysyntä ja toimintatavat. Vientimuodon valinta onkin tässä isossa roolissa. Jotta yritys onnistuisi kansainvälisillä markkinoilla, avainasemassa on laaja suunnitteluprosessi sekä kohdemaan riittävä tuntemus. Useasti kustannukset ovatkin odotettua suuremmat ja tulojen saaminen hitaampaa. On syytä nostaa budjettia kaiken varalta yllättäviinkin kuluihin. Vientituotteiden tai palveluiden osalta saattaa eri maissa olla erilaiset standardit. Näitä eroja Suomeen verrattuna voi esimerkiksi olla pakkausmerkinnöissä tai tuoteturvallisuuden puolella. Eri kulttuureista johtuen käännöksiä tehdään monelle eri kielelle ja se pitkittää prosessia. Kaupan esteinä voivat olla monet viranomaissäädökset ja tulli. Pohjoismaiden välillä on myös kauppajärjelyitä. Kauppasopimuksien tarkoituksena on välttää prosessin hidastuminen. Kun kaikki on

asianmukaisesti tehty valmiiksi, kaupankäynnin tulisi pääpiirteittäin sujua ongelmitta. (Yrittäjät 2019a.) Kohdemaan arvonlisäveronlainsäädäntöön tulisi myös tutustua etukäteen, tavara- ja palvelukauppaan sovellettavat arvonlisäveron periaatteet vaihtelevat kansainvälisesti. Vienti- ja tuontitapahtumat ovat onnistuneet vasta, kun kaikki velvoitteet ovat täyttyneet. Itse toimituksen jälkiseurantaan tulisi panostaa. Etenkin hinnoittelu on yksi tärkeimmistä jälkiseurannan kohteista. (Yrittäjät 2019b.)

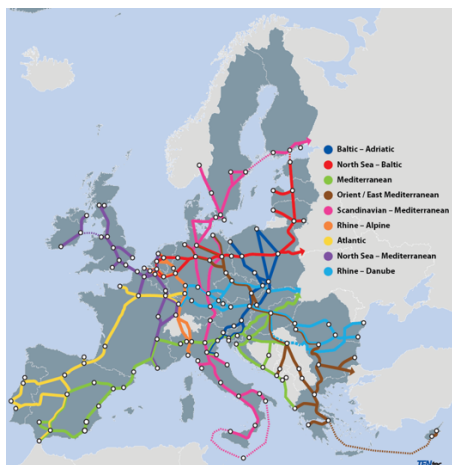
2.1 Suomen ulkomaankauppa

Yritysten kansainvälistyessä yhä suurempi osa ulkomaankaupasta onkin yrityksiensä sisäistä kauppaa. Tärkeimmiksi palveluiksi ovat muodostuneet liike-elämän palvelut. Näillä palveluilla tarkoitetaan mm. laki-, tilinpito- ja hallintopalveluita, arkkitehti- ja insinööripalveluita sekä markkinoinnin ja mainonnan erilaisia palveluita. Suomen kaltaiselle pienelle markkinataloudelle ulkomaankauppa on hyvin merkityksellinen. Tämä on korostunut vuosien aikana talouden ylä- ja alamäissä (Kangasniemi 2019.)

Maantieteellisen sijaintimme takia olemme taloudellisesti rajoittuneita, eli pohjoisessa emme pysty kilpailemaan maataloudellamme muiden maiden rinnalla. Monien hyödykkeiden valmistus on mahdotonta Suomen olosuhteissa. Tärkeiden komponenttien puute, kuten öljyn saanti kotimaasta on ajanut Suomen riippuvaiseksi lähestulkoon kokonaan Venäjän öljyn tuotannosta. Venäjältä tuodaan kivihiltä sekä raakaöljyä tarpeisiimme. Koska, Suomi ei pysty tuottamaan kyseisiä tarpeita, kompensoimme puutteita eri osa-aluein kuten metsä, metalli ja kemian tuotannolla. Jossain tapauksissa on halvempaa ostaa tuotteita ja palveluita muualta kuin tehdä kaikkea itse.

Merikuljetukset ovatkin nousseet tärkeimmäksi ja edullisimmaksi logistiikkakanavaksi maantieteellisen sijaintimme takia. Sen toimivuus on osa Suomen huoltovarmuuden taakasta. (Busk & Härmälä 2016, 3.)

Euroopan laajuisen TEN-T liikenneverkon tavoitteena on turvallinen ja saumaton liikkuminen.

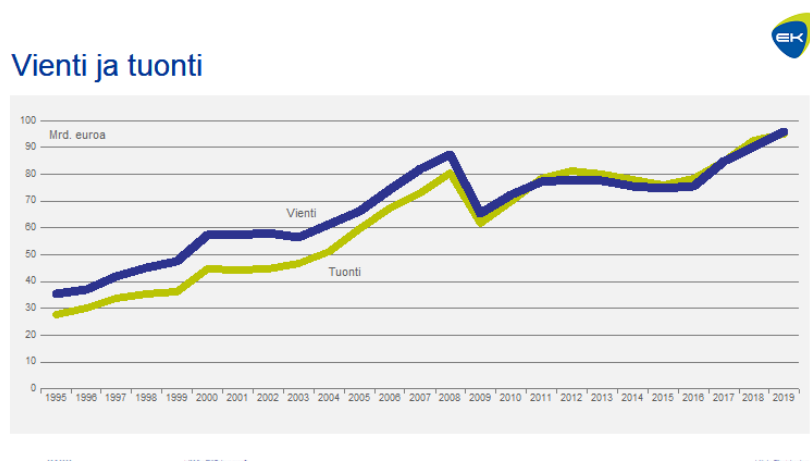

Note: the new TEN-T core network corridors are based on the CEF and TEN-T Regulations (13150213 & 13150213); they have been created as a coordination instrument to facilitate the completion of major parts of the core network of strategic importance.
Source: European Commission, Directorate-General for Mobility and Transport, TEN-T Information System

Kuva 1. TEN-T ydinverkon yhdeksän multimodaalista ydinverkkokäytävää (Väylävirasto 2020)

TEN-T verkko eli Euroopan laajuinen liikenneverkko kattaa kaikki liikennemuodot: maantie-, ilma-, sisävesi ja meriväylät. (Kuvassa 1) Voimme todeta, että Suomella on hyvä edellytys toimivaan rahtiyhteyteen Eurooppaan sekä ilma- että meriteitse. Kattavaan verkkoamme kuuluu myös 18 lentoasemaa, 12 satamaa ja yksi rautatie- ja maantietermiinaali. Kuva kuitenkin havainnollistaa, kuinka kaukana olemme muista Keski-Euroopan maista. Maantieteellisen sijaintimme takia olemme riippuvaisia muiden maiden kulkuyhteyksistä, jotta tuotteet pääsevät lopulta Suomeen. Ydinkäytävä Skandinaviasta kohti Välimerta sekä käytävä kohti Pohjanmereltä Itämerelle yltävät aivan eteläiseen Suomeen saakka, mutta suurin osa maastamme on tämän ydinkäytävän ulkopuolella. Siksi Verkkojen Eurooppa ohjelmaa tullaan uudistamaan, jotta Suomen ydinkäytävää sekä Skandinavia-Väli-meri-yhteyksiä laajennettaisiin vuosien 2021-2027 aikana. (Väylävirasto 2020.)

Suomen bruttokansantuotteesta vienti muodostaa ison osan kokonaisuudesta.

Kuvio 3. Vienti ja tuonti (Elinkeinoelämän keskusliitto 2019)

(Kuviossa 3) Vuonna 2019 viennin arvo kohosi jopa 6% edellisvuodesta ja tavaroiden sekä palveluiden arvo oli 96 miljardia euroa. Suhde bruttokansantuotteeseen kohosi 40 prosenttiin. Tuonnin arvo kohosi myös 2,5%. (Kangasniemi 2019.)

Tarkastelussa vuoden 2019 viennin ja tuonnin taulukkoja tuoteluokittain.

Tuonti ja vienti tuoteluokittain ¹⁾ 2019 [*]		
Tuonti	Milj. €	%
Kemian teollisuuden tuotteet	11 446	17,4
Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotteet	9 270	14,1
Kaivostoiminnan ja louhinnan tuotteet	7 982	12,2
Kulkuneuvot	7 490	11,4
Koneet ja laitteet	6 151	9,4
Muut	23 319	35,5
Yhteensä	65 658	100
Vienti	Milj. €	%
Kemian teollisuuden tuotteet	12 419	19,1
Metsäteollisuuden tuotteet	12 342	19,0
Metallit ja metallituotteet	9 925	15,3
Koneet ja laitteet	8 644	13,3
Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotteet	7 465	11,5
Muut	14 138	21,8
Yhteensä	64 932	100
¹⁾ Tuoteluokka CPA 2008.		
* ennakkotieto		

Taulukko 1. Tuonti ja vienti tuoteluokittain 2019 (Mukailtu Tilastokeskus 2020)

(Taulukon 1) perusteella voidaan todeta, että tuonnin osalta kemian teollisuuden tuotteet kattoivat 17,4% ja viennin osalta kemianteollisuuden tuotteet sekä metsäteollisuuden tuotteet yhdessä kattoi 38,1% koko osuudesta. Suomen tukijaloista metsäteollisuutemme on aina ollut ja pysynyt tähänkin asti viennin kärjessä.

Kuitenkin vuoden 2020 alkukuukausien epäonni jatkuu koronaviruksen myötä ympäri maailmaa. Tullin mukaan tavaraviennin arvo laski 19,8% kun taas tuonnin arvo laski viennin enemmän huhtikuussa eli 27,5%. Sekä viennin että tuonnin arvon rajuun laskuun

vaikutti kuljetusvälineiden ja öljytuotteiden kaupan lasku. Kaupankäynti väheni merkittävästi huhtikuussa melkein kaikkien suurien yhteistyökumppanimaiden kanssa. (Tulli 2020.)

2.1.1 Kaupan kehitys

Vuonna 1991 Neuvostoliiton hajoaminen romahdutti idänkaupan, jolloin tuonti ja vienti kääntyivät laskuun ja niiden osuus kaupankäynnistä aleni näkyvästi. Vienti romahti noin neljännekseen. Samoin kävi myös tuonnille, mutta ei niin merkittävästi. Viennin osalta muutos näkyi erityisesti kulkuneuvojen, puu- ja paperiteollisuuden tuotteiden sekä koneiden ja laitteiden kysynnän supistumisena. Neuvostoliiton hajoaminen myös syvensi jo alkanutta lamaa. Siitä huolimatta kauppatase eli tavaroiden ulkomaankaupan tasapaino viennin ja tuonnin osalta kääntyi ylijäämäiseksi ja lähti nousuun vuonna loppuvuonna 1991. Ylijäämän kohenemisen syytä oli nopea maailmankaupan kasvu ja kehitys. Tässä vaiheessa suomalaiset vientiyritykset onnistuivat kehittämään tuotteita, jotka vastasivat kysyntään maailmanmarkkinoilla. Vuosituhannen vaihtuessa elektroniikka ohitti metsäteollisuuden suurimpana vientialana. Kuitenkin IT-kuplan puhjettua maailmankaupan kasvu hidastui. Tällöin elektroniikkateollisuuden kotimaankauppa pysähtyi. Nopean taantuman jälkeen useiden raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat nousivat jyrkästi. Tämä näkyi mm. raakaöljyn tuonnissa Venäjältä, joka alkoi supistaa kauppataseen ylijäämää. Myöhemmin finanssikriisi kansainvälisillä markkinoilla aiheutti maailmanlaajuisen taantuman. Seurauksena ulkomaankaupan arvo romahti. Vienti ja tuonti supistuivat jopa kolmanneksen. Supistuminen kosketti kaikkia kumppanimaita keskeisissä tavaraluokissa. Lopulta kriisin jälkeen Suomesta tuli sähkölaitteiden ja tietokoneiden nettotuojaa. (Euro ja talous 2015.)

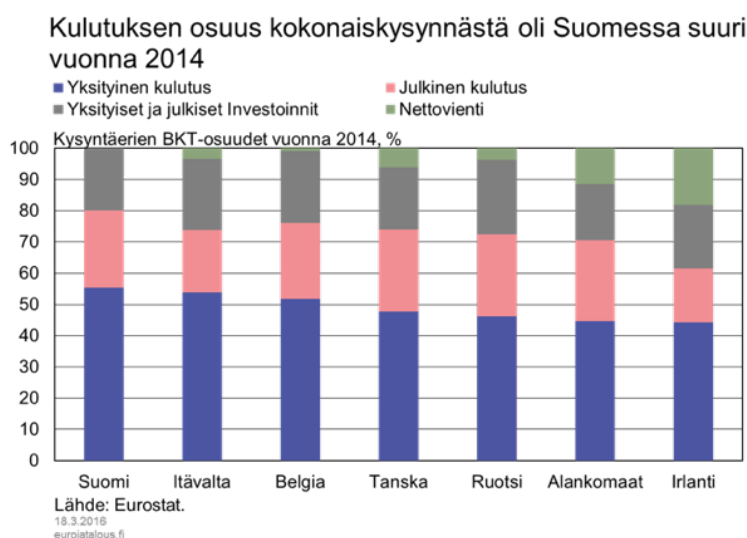
2.1.2 Kaupan rakenne

Suomen ulkomaankaupan rakenne talousteorian perusteella perustuu maiden kapasiteettiin tuottaa tuotteita tehokkaammin kuin muut maat. Maat erikoistuvat viemään tuotteita ulkoisten tekijöiden esimerkiksi ilmaston ja luonnonvarojen perusteella. Mutta viennin hyödykerakenteisiin pystytään myös vaikuttamaan poliittisesti joltain osin. Myönteinen merkitys vientikehitykseen tapahtuu tukemalla kasvavan kysynnän aloja markkinoilla ympäri maailmaa. Jos yritys ei pysty mukauttamaan vientirakennettaan kansainvälisten markkinoiden kysynnän tasolle, on selviytyminen vaikeaa niin suuren kilpailukykyisyyden kanssa. (Pyykkö & Bunders 2005, 85.)

Suomen meriteollisuus on esimerkki kantavasta vientivoimastamme markkinoilla. Meriteollisuuden vahvuuden mahdollistavat kymmen telakkaa ympäri maamme. Ala työllistää 31 000 ihmistä ja vuotuinen liikevaihto ylittää 9 miljardiin euroon. Viennin osuus on 90

prosenttia siitä. (Meriteollisuus 2020.) Jo yhden risteilyaluksen kokonaisynti vastaa 1% vuoden ulkomaanviennistä Suomessa. Meriteollisuudella on myös muita vaikutuksia kuin työpaikkojen synty ja liikevoitto. Se vaatii erikoisosaamista ja edistyksellistä teknologiaa, mikä lisää innovaatioiden syntyä. Ulkomaiset tilaajat ostavat laivojamme niin Eurooppaan kuin pitkälle Kaukoitään. Alalla on pitkä historia, jonka juuret ulottuvat vuoteen 1732, jolloin Turkuun tuli ensimmäinen laivanrakennustelakka. (Itämeri.fi 2019.) Suomi on onnistunut solmimaan pitkiä tilauksia ulkomaalaisten partnereiden kanssa, mikä on vaikuttanut historiasta tähän päivään asti hyvin suotuisasti.

Suomen tuotannon ja ulkomaankaupan rakenne ovat tuoneet mukanaan sen, että talousvaikutukset Suomelle ovat olleet pienemmät kuin useimmille muille Euroopan maille.

Kuvio 4. Kulutuksen osuus kokonaiskysynnästä oli Suomessa suuri vuonna 2014 (Euro ja talous 2016)

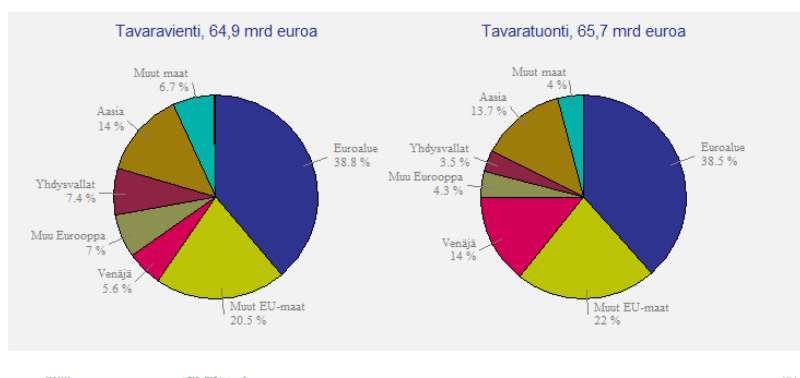
Suomen tuotannolliset investoinnit eivät ole pysyneet kulutuksen kasvussa (Kuvion 4) mukaan. Vaikka ne ovat jääneet alhaiseksi kehittyneissä maissa, Suomessa tuotannolliset investoinnit ovat jääneet vielä heikommiksi vertailumaihin verrattuna. Suomi ei ole myöskään saanut houkutelua suorilla sijoituksilla ulkomailta. Käytettävissä olevat kotitalouksien tulot ovat kasvaneet kulutusta hitaammin. Kuvion kaikissa vertailumaissa ylijäämä on suurempi kuin Suomessa. Suomen vaihtotasetta rasittaa vertailussa heikoin palvelutase. Myöskin nollassa oleva kauppatasemme on vertailukohdemaiden heikompia Belgian ja Itävallan kanssa. (Mäki-Fränti & Vilmi 2016.)

2.1.3 Kauppakumppanit

Euroopan unioni on suuressa roolissa maiden välisessä kaupankäynnissä ja kauppakumppanuudessa. Se on maailman suurin talous ja kattaa 20% koko maailman bruttokansantuotteesta. EU on ollut merkittävässä roolissa maailmanlaajuisen kauppajärjestelmän muovaamisessa ja on tukenut ennen kaikkea maailman kauppajärjestöä WTO:ta. Itse kansainvälinen kauppa oli aikoinaan ensimmäinen ala, jossa jäsenvaltiot päättivät toimintavallallaan vetää yhtä köyttä. Tästä eteenpäin he valtuuttivat komission hoitamaan kauppa-asioita puolestaan sekä neuvottelemaan kansainvälisistä kauppasopimuksista. EU:n tehtävänä on siis toimia yhtenä yhteisönä ja sovittelijana valtioiden välillä. Se on myös tehnyt sinnikkäästi työtä maiden yhdentymiseksi maailmantaloutta ajatellen sekä tehnyt kauppapolitiikasta helpompaa purkamalla kansainvälisen kaupan esteitä asteittain. (Damen 2019.)

Suomen tärkein kauppakumppani on euroalue, mutta arvokkaita ovat myös väylät pidemmälle Yhdysvaltoihin ja Aasiaan.

Suomen ulkomaankauppa alueittain 2019, %-osuudet

Kuvio 5. Suomen ulkomaankauppa alueittain 2019, %-osuudet (Elinkeinoelämän keskusliitto 2019)

Tullin mukaan vuoden 2019 tavaratuonnin arvo oli 65,7 miljardia euroa. (Kangasniemi 2019.) Tuontimaiden kärkeen nousi Saksa 15,7% osuudella ja Venäjä 13,7% osuudella sekä Ruotsi 11% osuudella. Tavaraviennin osalta euroalue on suurin alue 38,8% osuudella, kun taas loput pienemmät osiot jakaantuvat muiden maiden kesken.

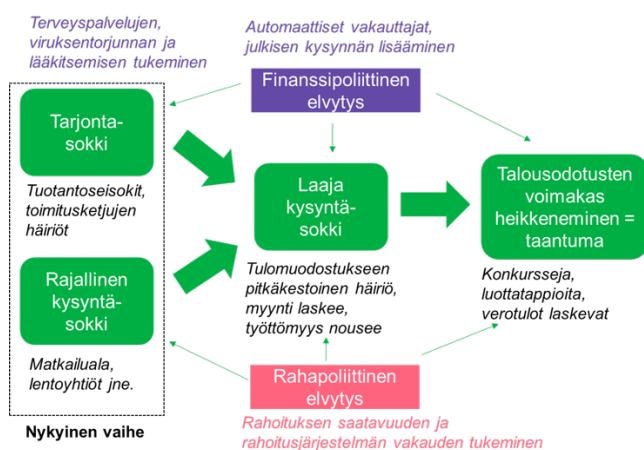
Suomalaisille tekstiili- ja muotialan yrityksille EU-maat ovat elintärkeitä kauppakumppaneita. Suomesta viedään eniten tekstiilejä ja muotia lähinaapureihimme eli Ruotsiin, Vieroon ja Saksaan. Lähivuosina Euroopan maiden merkitys on kasvanut vientimainana suuressa ja vahvistanut sidettä entisestään. Vuoden 2018 alan viennistä 72% meni juuri

EU-maihin. Viisi vuotta sitten osuus oli vain 59%. Tekstiili- ja muotiala on Euroopassa merkittävä tekijä, sillä alan tuotannossa toimii 57 000 yritystä. Heidän liikevaihtonsa hipoo 90 miljardia euroa ja työpaikkoja tällä alalla on 650 000. Tekstiili- ja muotiala on todella globaali ala ja sen valmistusketjut ovat moniulotteisia. Tekstiilien raaka-aineet tulevat lähes aina ulkomailta, joten suomalaisten vaatteiden tuotanto on kiinni ulkomaiden materiaaleista. Kaupan esteenä saattavat olla tullit ja eri kauppasopimukset. Kuitenkin hiljattain EU:n ja Japanin välinen kauppasopimus avasi suomalaisten yritysten mahdollisuutta laajentaa liiketoimintaa Aasiaan. Tämä oli mittakaavassaan jopa historiallinen sopimus. Vakaalla sisämarkkinoilla ja vapaan kaupan edistämisellä tämä ala tulee säilymään. (Mikkonen 2019.)

3 PANDEMIAN TALOUDELLINEN NÄKÖKULMA

Suomen talous on taantumassa alkuvuodesta lähtien roihunneen koronaviruspandemian vuoksi. Pandemia iski koko maailmaan nopeasti halvaannuttaen maailmantalouden kasvun. Pandemian odotettiin alun perin jäävän lyhytkestoiseksi, mutta todellisuus on osoittautunut toisenlaiseksi eikä todellista vahinkoa osata vielä ennustaa tarkalleen. Pandemiin liittyvät taloudelliset vaikutukset ovat hyvin pitkälti kiinni myös poliittisten toimien laajuudesta ja reagoinnin nopeudesta. Jos pandemiaa ei saada kuriin ja jos yritysten rahoitustarpeita ei tueta riittävän ajoissa tai turvata jopa ollenkaan, yrityksiä kohtaa konkurssi-aalto. Työttömyys kasvaa sitä kautta huomattavasti. (Euro ja Talous 2020a.)

Talousvaikutuksien mahdollinen eteneminen koronaviruskriisin aikana.

Kuvio 6. Talousvaikutuksien mahdollinen eteneminen (Kuntarahoitus 2020)

Koronaviruksen luonne on odotettua vakavampi ja tällöin se syventää pandemian talousvaikutuksia. (Kuvion 6) mukaan ensiksi havahdutaan tarjontashokkiin eli tuotantoseisokkien ja toimitusketjujen häiriöt alkavat. Sitä kautta muodostuu tuotteiden ja palveluiden rajallinen kysyntä ja esim. matkailuvienti ei pyöri lentoyhtiöiden kaatuessa tai lakkauttaessa tilapäisesti toimintaansa. Seuraavana vaiheena on finanssipoliittinen elvytys, julkisen kysynnän lisääminen. Laajan kysyntäshokin myötä tulomuodostukseen on odotettavissa pitkäkestoinen häiriö eli myynnin lasku ja työttömyyden nousu sitä kautta. Rahapoliittisella elvytyksellä yritetään vakauttaa rahoituksen saatavuus ja rahoitusjärjestelmien tukeminen. Viimeisenä vaiheena on talousodotusten voimakas heikkeneminen, jota seuraa taantuma ja se ilmenee konkurssina, luottatappioina sekä verotulojen laskuna.

Suomi avotaloutena tunnetusti käy paljon kauppaa ulkomailla ja on sitä kautta länsimaiden kanssa enemmän altis kansainvälisten toimitusketjujen häiriöille. Tästä johtuen negatiiviset kasvuvaikutukset saattavat olla keskimääräisiä suurempia. Julkisen talouden, esimerkiksi kuntatalouden näkökulmasta kasvunäkymän aleneminen on suuri riskitekijä.

Nopeat suhdanneongelmat näkyisivät negatiivisesti verotulojen kertymisessä ja velkaantumiskehitys pahentuisi entisestään. (Vesala 2020.)

Koronaviruksella on sekä suoria että välillisiä vaikutuksia Suomen talouteen. Poikkeusoloista johtuen valtio on joutunut tekemään rajoitustoimia kansalaisten terveyden turvaamiseksi, mikä heijastuu välittömästi talouteemme. Useasti monet rajoitukset ovat sidoksissa toisiinsa, mistä syntyy väistämättömiä ketjureaktioita. Esimerkiksi kun ihmisiä on jouduttu lomauttamaan, palveluiden ja tavaroiden kuluttaminen vähenee, mikä taas heijastuu taloudessamme.

Valtionvarainministeriö julkaisi 16.04.2020 lyhyen aikavälin talousnäköyksen ennusteen, jossa todettiin talouden supistuvan 5,5% vuoden loppuun mennessä. Koronaviruksesta johtuvat sulkutoimet toivat vakavia seurauksia talouskasvullemme. Tämä on myös vaikuttanut kansainvälisen kysynnän ja viennin hiipumiseen. Bruttokansantuotteen ennustetaan supistuvan vuoden toisella neljänneksellä, mutta kasvavan noin 1,3% vuoteen 2021 mennessä. Välittömiä vaikutuksia ovat myöskin työllisyysasteen lasku ja työttömien määrän kasvu. On kuitenkin odotettavissa, että talousnäköyksi tulee palaamaan samalle kasvukäyrälle kriisiä edeltävään vuoteen vuosien 2021-2022 mennessä. (Valtioneuvosto 2020a, 22, 23.)

3.1 Suhdannevaihtelun vaikutukset

Suhdannevaihtelulla tarkoitetaan pitkän ajanjakson juoksussa esiintyvää taloudellisen kasvun vaihtelua. Suhdannevaihtelu voidaan jakaa neljään eri kategoriaan, jotka ovat noususuhdanne, korkeasuhdanne, laskusuhdanne ja matalasuhdanne. Suhdannevaihtelun käännteitä mitataan reaalisella bruttokansantuotteella. Suhdannevaihtelu ei ole kovin säännöllistä, voimakkuus ja taajuus voivat vaihdella. Suhdannesykli käsittää yleensä noin 4-5 vuotta. (Pekkarinen & Sutela 2004,126.) Kansantalouden puolestaan muodostaa yhteiskunnan talouden kokonaisuuden.

Suhdanteiden ymmärtämiseksi voidaan tarkastella yksityisen kulutuksen ja yksityisten investointien vaihtelevuutta. Näistä päätöksiä tekevät eri talousyksiköt erilaisin perustein. Kulutuksesta vastaavat kotitaloudet, kun taas investoinneista yritykset. Kulutus päätökset perustuvat tuloihin. Investoinneissa pitkälle tulevaisuuteen ulottuva epävarmuus tuoton suhteen on otettava huomioon harkittaessa suurempia investointeja. Edellä mainituista syistä investoinnit supistuvat ja tällöin yksityinen kulutus ei pysty sitä korvaamaan vaan supistuu itsekin. Kokonaiskysyntä ja kansantuote näin ollen supistuvat entisestään. (Pekkarinen & Sutela 2004,134.) Suhdannevaihtelu kansantaloudessa on nähtävissä laajalti

pandemian aikana ja vielä sen jälkeenkin. Tärkeintä olisi saada tilanne normalisoitua siten, että yrittäjillä olisi resursseja avata liiketilat ja kuluttajilla rahaa ostaa.

3.1.1 Suhdannevaihtelun vaikutukset kansantalouteen

Tarkasteltaessa Suomen kansantalouden historiaa, kasvu ja rakennemuutos on ollut nopeaa kansainvälisesti katsottuna. Suhdannevaihtelu on ollut kuitenkin voimakkaampaa muihin Pohjoismaihin verrattaessa. Öljykriisin myötä taloustaantumasta tuli erittäin kivinen. Se vaikutti työttömyytemme 1980-luvun alussa. (Pekkarinen & Sutela 2004,191.)

Tällä hetkellä suhdannevaihtelun suurin syy kuitenkin on koronaviruksen kansantalouteen aiheuttama poikkeustila, jollaista ei ole koettu viimeisen 1990-luvun talous- ja pankkikriisin jälkeen. Suurimpia suoranaisia vaikutuksia kansantalouteen ovat olleet suomalaisten yritysten maksuvaikeudet ja toimeentulon heikkeneminen, henkilöstön lomautukset ja irtisanomiset, kansalaisille asetut liikkumisrajoitukset, asuntomarkkinoiden lasku ja kaikkien yhteisöllisten tapahtumien peruuntuminen. (Euro ja Talous 2020b.)

Inflaatio on yksi keskeisimmistä suhdanneongelmista. Tämä on vaikuttanut kuluttajan näkökulmasta tavaroiden hintojen nousuun, rahan ostovoiman laskiessa. Tämän seurauksena työttömyys kulkee käsikädessä inflaation kanssa, kun työpaikkoja joudutaan vähentämään. (Pekkarinen & Sutela 2004,131.) Deflaatio puolestaan tarkoittaa hintojen laskua, tämä nähdään myöskin negatiivisena aspektina. Talous on taantumassa ja hankalampi hallittava, yleensä seuraava vaihe tästä onkin lama.

Suomen kansantaloudelle matkailun merkitys on kasvanut viime vuosien aikana. Vuonna 2018 Suomi ansaitsi matkailijoiden Suomeen jättämistä tuloista 4,9 miljardia euroa. Matkailuala on myöskin suuri tekijä suomalaisten työllistämässä. Sillä on myös merkittävä kerrannaisvaikutus rakennus-, kuljetus ja kaupan alalle. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019b.)

3.1.2 Suhdannevaihtelun vaikutukset yritystoimintaan

Suomen yritystoiminta oli pitkään laskussa vuoden 2008 jälkeen ja toipuminen pitkästä finanssikriisistä jätti jälkensä. Suomen taloutta on verrattu Euroopan muihin maihin ja sitä on toisinaan jopa pidetty yhtenä hitaimmin kasvavista talouksista Kreikan rinnalla. Tämä tuntuu hurjalta, koska maassamme on niin paljon IT-osaamista, innovatiivisuutta ja metsä- ja metalliteollisuuden tukipilarimme. Finanssikriisi johtui ennen kaikkea vientisektorin romahtamisesta ja tästä eteenpäin yksityisellä kulutuksella on ollut entistä suurempi merkitys Suomen taloudelle. Viennin ongelmat ovat toimialakohtaisia mutta Venäjän kaupan väheneminen, laivateollisuuden vaikeudet ja metsätalouden ongelmat ovat ajaneet maamme

talouden laskuun. Suomi ei ole pystynyt houkuttelemaan ulkomaalaisia investointeja eikä tuotannolliset sijoitukset ole seuranneet kulutuksen nousua. (Euro ja Talous 2015.)

Suhdannevaihtelusta johtuvat kysynnän muutokset vaikuttavat eri alojen yrityksiin eri tavalla. Talous kehittyy eräänlaisissa jaksoissa, jotka vaihtelevat jatkuvasti. Voidaan mm. puhua suhdannekriisistä, jolloin suhdannevaihtelu vaikuttaa tavallista enemmän yritysten liiketoimintaan. Yritysten tulisikin tiedostaa oma asemansa ja alttius suhdanherkkyydelle ja sen vaikutuksille. Ylä- ja alamäkiä tulee ja menee, mutta pienempäänkin suhdannekehitykseen, tulisi varautua etukäteen. Yritys voi varautua seuraamalla suhdanne-ennusteita sekä varautumalla taloudellisesti huonompiin aikoihin. Kun yrityksen kysyntä laskee, markkinointia voidaan nostaa kattamaan näkyvyys entistä laajemmin muiden kilpailijoiden rinnalla, tai kuluja voidaan supistaa kysyntää vastaavalle tasolle. Suhdannevaihtelusta eniten kärsiviä yrityksiä ovat yleensä auto- ja venekaupat, kun taas päivittäistavarakaupat ovat vähemmän alttiita vaihteluille. (Yritystoiminta 2019.)

4 PANDEMIAN VAIKUTUKSET

4.1 Selvitys pandemiakäsitteestä

Pandemialla tarkoitetaan uutta tartuntatauti, joka leviää maailmanlaajuisesti useimmiten eläininfluenssasta peräisin niin, että tartuntatapauksia ilmenee lyhyessä ajassa laajalti. Pandemia saatetaan useasti sekoittaa epidemiaan, joka rajautuu vain tiettyyn maahan. Maailman terveysjärjestön mukaan pandemiasta voidaan puhua silloin, kun jokin uusi tauti vaarantaa ihmisten terveyden tarttumalla helposti ihmisestä toiseen. Tyypillistä pandemi-alle on, että se muuntuu vielä levitessään. (Tieteen kuvalehti 2020.)

Tartunnan saaneilla ihmisillä ei yleensä ole immuniteettiä, jolloin tartunta leviää nopeasti ihmisestä toiseen. Tauti aiheuttaa levitessään laajan ketjureaktion, jota voi olla vaikea kontrolloida. Sekä kausi-influenssassa että pandemiainfluenssassa infektioriski on kaikissa ikäryhmissä. Sairastunut henkilö paranee kuitenkin useimmissa tapauksissa ilman hoitoa. Influenssa on yleensä kuitenkin kohtalokkaampi vanhemmille ikäryhmille, joissa kuolleisuutta esiintyy eniten. Vakavia sairastapauksia ilmenee niillä, joilla on erilaisia sairauksia jo entuudestaan. Vakavasti sairastuneiden määrä vaihtelee useasti, mutta pandemiassa vakavat seuraukset ovat suurempia siksi, että väestössä enemmistöllä ei ole immuniteettiä uutta virusta vastaan. Kun suuri osa väestöstä sairastuu, vakavasti sairastuneiden määrä voi olla huomattavan suuri ja aiheuttaa terveydenhuollon kapasiteetin riittämättömyyttä. Yleinen ajankohta taudin leviämiseksi on perinteinen influenssakauden ajanjakso eli esimerkiksi talvi. Poikkeuksellisia puhkeamia voi esiintyä myös kesäkuukausina. Tämä riippuu täysin pandemia tyypistä. (WHO 2010.)

4.1.1 Pandemian historia 2000-luvulla

Pandemioita on esiintynyt jo tuhansia vuosia sitten ympäri maailmaa. Sanomattakin on selvää, että historiassa pandemiat ovat seuranneet ihmiskunnan kehitystä ja tartuntataudit ovat olleet osa sotia kuin siirtomaiden valloituksiakin. Ihmiskunnan kehittyessä tartuntataudit ovat entistä enemmän läsnä ja luovat tietynlaista turvattomuutta elämäämme. Ympäriämme tapahtuu väistämättä muutoksia, jotka edesauttavat tartunnan syntyä ja leviämistä. Näihin liittyviä faktoreita ovat mm. väestönkasvu sekä liikenneyhteyksien laajeneminen. (Heiskanen 2020.)

2000-luvun alussa viimeisin tartuntatauti oli SARS, jonka uskotaan alkaneen Kiinasta lepakoista. Oireisiin kuului vahvasti mm. vakava akuutti hengitysvaikeus, kuumeilu ja kuiva yskä. Kyseinen pandemia levisi nopeasti ihmisten välillä hengityspisaroiden kautta aivasteltaessa ja yskittäessä. Karanteeniolosuhteet tuli ottaa käyttöön välittömästi, ja niillä

ehkäistiin erittäin tehokkaasti taudin eteneminen. Kuitenkin sairastuneita kertyi 8096 ja kuolonuhreja 774 koko maailmassa. Suomea kyseinen pandemia ei onneksi riepottellut laajassa mittakaavassa. Tästä kuitenkin saimme arvokkaan kokemuksen tartuntatauteihin varautumiseen ja niiden torjuntaan. (Editors 2020.)

4.1.2 COVID-19

Tällä hetkellä maailman pandemioiden joukkoon on noussut uusi tartuntatauti koronavirus, joka on todettu sen sukulaisviruksen SARS-CoV-2 perusteella. Tauti nimettiin COVID-19, mikä tulee sanoista-, corona, virus, disease. Tämäkin tauti on todennäköisimmin eläimestä peräisin ja siitä levinnyt ihmiseen läheisestä kontaktista. Oireet tässä taudissa ovat hyvinkin samanlaiset kuin aiemmin mainitussa SARS-viruksessa. Äkillinen hengitystieinfektio, jonka oireiksi on myös luokiteltu, kuume, yskä, lihaskivut ja väsymys. Tauti leviää pisaratartuntana, mutta se voi myös levitä kosketuksesta. Tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi on hyvä pitää huolta käsihygieniasta ja välttää lähikontaktia muihin, koska rokotetta ei vielä ole keksitty. Pahimmassa tapauksessa infektio johtaa sairaalahoitoon, mutta taudin laajuus riippuu siitä, onko henkilöllä aiempia perussairauksia. Vakavasti sairastuneiden ikäryhmää ovat yli 70-vuotiaat, joilla on jo jonkinlainen perussairaus entuudestaan. Näitä perussairauksia ovat esimerkiksi diabetes ja astma. Kuitenkin suurin osa sairastaa taudin lieväoireisena. Tällöin myös henkilö saattaa kantaa virusta tietämättään ja sitä kautta tartuttaa muita. Tämän takia todellisia tartuntalukuja ei tiedetä, joten sairastuneiden määrä on paljon suurempi ympäri maailmaa. (THL 2020.)

Koronaviruksen estämiseksi koko maailma on tehnyt rajoitustoimia tartunnan leviämisen vähentämiseksi. Maat ovat pyrkineet jäljittämään tartuntojen alkuperää ja tutkineet tartuntaketjuja, testanneet ja hoitaneet ihmisiä. Karanteeniolojen seurauksena kouluja on suljettu ja liikkumista rajoitettu, ravintoloita ja baareja suljettu sekä isoja tapahtumia kuten urheilukisoja ja konsertteja on peruutettu. Pandemian vaikutukset ovat nähtävissä talouden sekä sosiaalisen ja poliittisen elämän näkökulmista. Konkreettisesti voimme huomata, kuinka työpaikat katoavat altamme eikä paluusta normaaliin ole tietoa. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n mukaan 25 miljoonaa työpaikkaa saattaa kadota koronaviruksen kourissa. (UNDP 2020.) Seuraavissa luvuissa tullaan käsittelemään koronaviruksen seurauksia laajemmin.

4.1.3 Pandemian aiheuttamat rajoitukset maiden välillä

Koronapandemian syttyessä Euroopan komission terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto antoi 09.01.2020 ensimmäisen hälytyksen. Tarkoituksena oli saada tieto kulkemaan EU-maiden välillä vasta- ja viestintätoimiin liittyen. Ranska ilmoitti ensimmäisenä Euroopan maana koronavirustartunnasta 24.01.2020. Pian tämän jälkeen komissio perusti terveydenhuollon laitteiden sekä tarvikkeiden rescEU-varaston, jonka tarkoituksena on välittää hengityskoneita ja suojaamia ympäri Eurooppaa. Terveydenhuollon tuotteiden ja elintarvikkeiden saatavuus on taattava maiden välisistä rajoituksista huolimatta. Turvatakseen tavaraliikenteen sujuvuuden maiden välillä koronapandemian aikana, komissio varmistaa ”vihreiden kaistojen” esteettömyyden tavarankuljetuksen sisällöstä huolimatta. EU-maita pyydettiin nimeämään kaikki väylänsä, jotka ovat tärkeitä ylitettäessä sisärajoja. Nämä kaistat tullaan pitämään auki ja rahtilentojen välttämätön liikenne jatkuvana. (Euroopan komissio 2020.)

Suomalaisten matkailuliiketoimintaan korona iski kiireisimpänä sesonkiaikana. Lentoliikenteen väheneminen on vaikuttanut myös suomalaisten kotiutumiseen maailmalta pandemian alkaessa. Suurten matkatoimistojen linjaukset ovat vaikuttaneet myös pienempiin toimistoihin. Useat matkajärjestäjät ovat esimerkiksi ilmoittaneet, peruneensa lukuisia matkoja asiakkaidensa puolesta. Palveluntarjoajilla on ollut ongelmia matkojen peruuttamisen korvaamisessa koronapandemian vuoksi. EU- sääntöjen mukaisesti palveluntarjoajien tulisi olla velvoitettuja tarjoamaan käteisellä korvaus peruuntuneesta matkasta. Matkaseteleiden tarjoaminen on sallittu ainoastaan silloin, kun asiakas näin haluaa. (Koskenranta 2020.)

Matkustuskiellon peruuntuessa ihmiset ovat varmasti vielä varovaisia pitkään eivätkä uskalla varata lentoja. Lentoyhtiöt avaavat reittejä varovasti, ja työmatkaliikennettä onkin jo käynnistetty. Näin tilannetta saadaan vähitellen normalisoitua. Suomen matkailuliitto ry ilmoitti että, vuoden loppuun mennessä 44% matkailualan yrityksistä jää selvitystilaan, jos taloudellista tukea ei saada. (Koskenranta 2020.) Tappiot ovat huimat ja kysynnän palautuminen samalle tasolle kuin ennen, tulee kestämään vuoteen 2022 Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan. (Kyyrä 2020, 12.)

Koronavirus on aiheuttanut epävarmuutta kaikkialla. Tuotanto-ongelmat tulevat näkymään yrityksissä vielä kuukausien jälkeen siitä, kun pandemia jossain vaiheessa helpottuu. Teollisuusyritysten suora kauppa hankaloituu Kiinan lisääntyvien toimitusvaikeuksien vuoksi. Kiinan osuus maailman bruttokansantuotteesta on noin 17% ja maasta on tullut valmistavan teollisuuden globaali keskipiste. Tuotantolinjojen siirtäminen ei siis käy kädenkäänteessä, sillä nykyään tuotantoketjut ovat riippuvaisia juuri näistä maailmanlaajuisista

tavaravirroista. Tästä johtuen ne ovat myös helposti alttiita suurille muutoksille. Karanteeniolot vaikuttavat myös työvoimapulaan, joka on yksi hyvä esimerkki syysseuraus suhteesta. Suurella osalla suomalaisista yrityksistä suunnittelu tapahtuu kotimaassa ja valmistus Kiinassa. Tämä aiheuttaa välittömästi ongelmia valmistukseen ja alihankintoihin koronaviruksen aikana. Tuotteiden saaminen markkinoille ja liikevaihdon ylläpitäminen on haaste tässä toimintamallissa. Business Finlandin johtajan Kalle Kivekkään (2020) mukaan vastaan on tulossa vielä ongelmia, joita ei osata arvioida. Tämä myös saattaa hajuttaa tuotantojen siirtämistä takaisin lähemmäs Eurooppaa. Riskienhallinta on pinnalla vahvasti näinä aikoina yritysten näkökulmasta. (Hakola 2020.)

Koronan vaikutukset Euroopan kauppajärjestöihin vaihtelevat maittain. Kansalaisten liikkumisrajoitukset ovat tuoneet omat haasteensa kaupankäyntiin. On kuitenkin huomattavissa, että pandemia on vaikuttanut hyvin samankaltaisesti eri maissa. Kysyntä on laskenut johtuen asetetuista karanteenioloista, mutta päivittäistavara- ja elintarvikkeiden kauppa selkeästi on voimissaan. Aptekeissa kysyntä on kasvanut oletetusti, mutta pienempien kivijalkaliikkeiden toiminta on jopa lähes pysähtynyt. Tietyissä EU:n maissa on pidetty tiukkoja rajoituksia, jotka ovat tuottaneet tulosta. Siksi joissain maissa kaupan alan rajoitusten purkaminen on jo mahdollista. (Kaupan Liitto 2020.)

15.04.2020 pandemian ensimmäisessä vaiheessa Euroopan komission esitti rajoitusten etenemissuunnitelman, jolla pyrittiin purkamaan rajoituksia asteittain painottaen koordinoinnin tärkeyttä. Ensimmäisenä avattiin koulut, sitten liiketilat, kahvilat ja viimeisenä kuvaan tuli mukaan joukkotapahtumien mahdollistaminen. Poistamalla EU:n sisärajoja koskevat matkustusrajoitukset vaiheittain voitiin lieventää ulkorajoilla soveltuvia rajoitteita hitaasti. Komissio kuitenkin kehottaa ihmisiä rajoittamaan matkustamista Eurooppaan, vain välttämättömiin tapauksiin. Vaikka matkustusrajoituksista johtuvat lentoliikenteen lakkautukset ovat vaikuttaneet koko maailmaan negatiivisesti, lentoliikenteen elvyttäminen turvallisesti koronaepidemian jälkeen on kuitenkin vielä mahdollista. (Euroopan komissio 2020.)

Kesän aikana valoa näkyi jo tunnelin päässä ja matkailualan yrityksillä oli kuukausien jälkeen mahdollisuus käynnistää taas yritystoimintansa turva- ja varatoimista luopumatta terveystilanteen hiukan parantuessa. Syksyyn ja koronapandemian toiseen aaltoon tultaessa tilanne on jälleen heikentynyt ja matkailuala odottaa huolestuneena, miten syys- ja talvisesongin käy. Pyrkimyksenä on säilyttää Eurooppa suosituimpana matkakohteena vielä jatkossakin, mutta samanaikaisesti ensimmäisenä prioriteettina on ihmisten pelastaminen ja suojeleminen koronavirukselta.

4.1.4 Pienyritys/erityiskauppojen toiminnan lamaantuminen

Koronaviruksen voima on iskenyt rajusti pienyrittäjiin ja erityiskauppojen liiketoimintaan. Asiakkaita eikä tilauksia enää ole, liiketiloja suljetaan ja konkurssi uhkaa. Luottovertailualusta Sortterin (2020) mukaan yrittäjien osuus kulutusluoton hakijoista helmikuuhun verrattuna kasvoi 36%. Koronaviruksen aiheuttamat lomautukset ja irtisanomiset koskettavat satojatuhansia. Yritykset hakevat lisää maksuaikaa, mikä kielii rahojen hupenemisesta. (Herrala 2020.)

Karu todellisuus näkyy kauppakeskuksissa tällä hetkellä. Yhä useammat liikkeet joutuvat sulkemaan myymälänsä ja tyhjentämään tuotteet varastoistaan.

Kuva 2. Jumbon kenkäkauppa.

Suurimpienkaan kauppaketjujen liikkeet eivät selviä tämän vuoden alkukuukausien tappioista. Koronaviruksen aiheuttamat rajoitukset ja karanteeniolot karkottivat asiakkaat. Myymälöitä on jouduttu sulkemaan (Kuva 2).

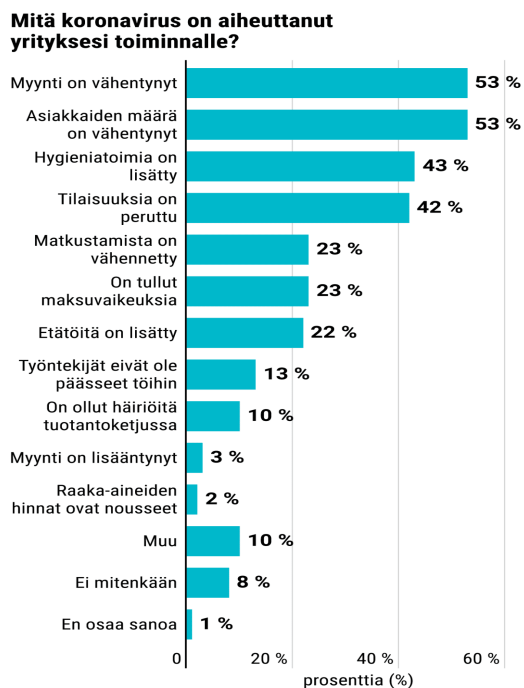
Asiakkaiden huomio yritetään saada keinoilla millä hyvänsä, jotta he tulisivat kuluttamaan.

Kuva 3. Jumbon pelikauppa.

(Kuva 3) havainnollistaa, kuinka kriisi tällä hetkellä kohdistuu pienempiin liikkeisiin. Kyseisessä kaupassa oli useita alennuskylttejä eri prosentein.

Syvempää faktatietoa selvitti Suomen yrittäjät, joka teetti tutkimuksen aiheesta. Yrittäjäjärjestö halusi saada статистиikkaa siitä, mitä koronavirus on aiheuttanut yrityksien toiminnalle.

Lähde: Yrittäjägallup, maaliskuu 2020, otos: 1183
Kyselyyn vastanneet saivat valita useita vaihtoehtoja.

Kuvio 7. Mitä koronavirus on aiheuttanut yrityksesi toiminnalle (Yrittäjägallup 2020)

Kyselytutkimuksen (Kuvio 7) perusteella kolme neljästä yrityksestä on kärsinyt jo koronan alkuvaiheessa. Kyselystä nousi ilmi, että kaupan ja palveluiden aloilla on koettu kovimmat vaikeudet. Kaupan alalla myynti on vähentynyt jopa 80%, ja lomautuksia tehdään jatkuvasti. (Valkama & Parviainen 2020.)

Koronakriisin aikana yrittäjän mahdollista hakea lisärahoitusta. Suurimmalla osalla pankeista on tarjota vaihtoehtoja tilanteen helpottamiseksi. Pandemian hoitamiseen tarkoitettu rahoitus on suunnattu kriisistä kärsivien yritysten rahoitustarpeen hoitoon. Rahoituksen saadakseen tulee yrityksen tarpeen olla äkillistä ja johtua kriisistä. Koronan edetessä pankit ovat tehneet yhteistyötä Finnveran kanssa ja laatineet rahoituksen, jonka kautta yrittäjät pystyvät pääsemään vaikeiden aikojen yli. Myöskin tavalliset rahoituslähteet ovat käytettävissä kuten pääomarahoitusta ja rahoitusyhtiöt. (Yrittäjät 2020.)

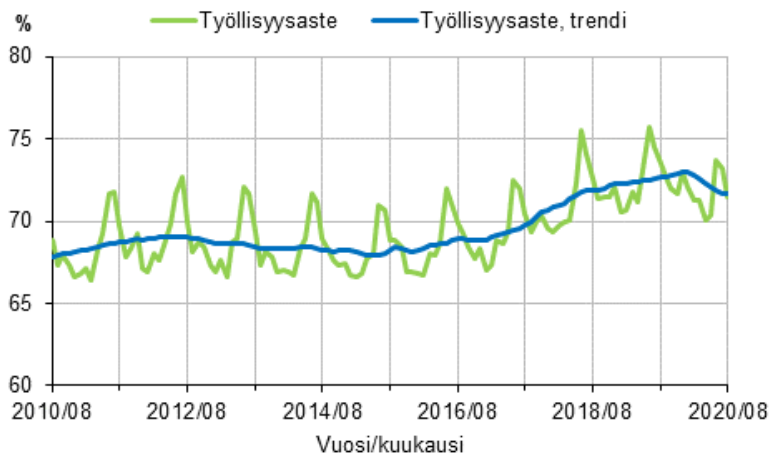
Myös Business Finland tarjosi keväällä rahoituspalvelua kahdella tavalla. Rahoitus oli avustusta ja yrittäjän tuli sitä itse hakea. Avustusta ei kuitenkaan tarvitse maksaa takaisin. Avustus myönnetään lähtökohtaisesti vain kerran. Business Finland tarjosi esiselvitysrahoitusta, joka on arvoltaan enintään 10 000 euroa sekä kehittämisrahoitusta, joka on suurempaan tarpeeseen kuitenkin enintään 100 000 euroa. Esiselvitysrahoituksella yritys suunnittelee uusia liiketoimintoja, eli voi suunnitella esimerkiksi korvaavaa organisoitua

tuotantoon ja alihankintaan. Projektin keston suositus olisi neljä kuukautta. Kehittämishoituksella puolestaan voi toteuttaa jo esiselvitysvaiheessa suunniteltuja toimintapiteitä, jotka parantavat yrityksen tulevaisuutta koronan aiheuttaman häiriötilanteen jälkeenkin. Tavoitteena on löytää uusia ratkaisuja esimerkiksi tuotteisiin ja tuotantoon. Suositus tälle projektille on vuosi. (Business Finland 2020.) ELY-keskukset puolestaan ovat myöntäneet vaikeuksiin joutuneille pienemmille yrittäjille tukea tilanneanalyysien tekemiseen ja kehittämistoimenpiteisiin.

Yrittäjien tueksi on myöskin perustettu useita palveluita, joilla he voivat pyytää avuntarvetta. Esimerkiksi Korona-apu.fi sivuston kautta kevyt- tai pienyrittäjät, joilta liiketoiminta on koronaviruksen myötä loppunut, voivat hakea avoimia työtehtäviä. Sivustolla myös tarjotaan vinkkejä siitä, kuinka paikata ansionmenetykset. (Eskola 2020.) Vaihtoehtoja on monia ja nyt yrittäjien tulisi ottaa nyt aktiivisesti selvää asioista.

4.1.5 Työllisyys Suomessa

Koronaviruspandemian myötä Suomen työllisyys on laskenut tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan elokuussa viime vuoden 2019 elokuuhun verrattuna. Työttömiä tänä vuonna elokuussa oli 211 000, eli 42 000 enemmän kuin vuonna 2019.

Kuvio 8. Työllisyysaste ja työllisyysasteen trendi 2010/08-2020/08, 15-64 vuotiaat (Tilastokeskus 2020)

Työttömyys ja työllisyys vaihtelevat laajalti kuukausittain (Kuvio 8). Elokuun havainto kertoo enemmän kausi-ilmiöstä kuin suhdannekehityksestä. Tämän takia kuukautta verrataan tilastojen edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan. Trendistä pystytään puolestaan helpommin havaitsemaan pitkän aikavälin kehitys sekä suhdannevaihteluun liittyviä tekijöitä. (Työvoimatutkimus 2020.) Pelkona on, että koronaviruksen aiheuttama työttömyyden nousu tulee jatkumaan vielä pitkään. Yrityksien vaikeudet ovat jo nähtävissä Suomessa

uusien YT-neuvotteluiden muodossa. Lomautuksien määrä alkaa olla jo historiallisesti merkittävässä lukemissa ja jopa pahempi kuin 90-luvun lama-aikana. Koko Suomessa lomautettuja oli elokuun lopussa 77 800 henkilöä. (Valtioneuvosto 2020b). Uusien työpaikkojen määrä on myös vähentynyt.

Työttömien työnhakijoiden lukema kohosi elokuun lopussa yhteensä 329 700 hakijaan. Vuoden 2019 elokuuhun verrattuna luku oli lisääntynyt 97 100:lla (Kuvio 9).

Kuvio 9. Työttömät työnhakijat elokuun lopussa (TEM Työnvälitystilasto 2020)

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastossa työttömyys määritellään siten, ettei henkilö ole työsuhteessa eikä hän työllistyy yritystoiminnassa. Työnvälitystilastossa kokoaikaisesti lomautetut lasketaan työttömiksi mutta päätoimisia opiskelijoita ei. (Valtioneuvosto 2020b.) Työttömyyttä mitataan myös kahdella eri tavalla eli sitä seurataan Suomessa kuukausitasolla, sekä Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen että työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston kautta. Tiedot saattavat poiketa toisistaan, koska Tilastokeskuksen tiedon keruu perustuu otantaan, kun taas Työnvälitystilasto nojaa TE-toimistojen asiakasrekisterin dataan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019c.)

Vain aika näyttää, kuinka koronaviruksesta johtuva lamaantumisen elpyy. Ihmiset tarvitsevat töitä ja työpaikat ihmisiä toimiakseen. On kuitenkin ajateltava, että talous kyllä elpyy, mutta ei lähiaikoina. Totutteleminen uudenaikaiseen normaaliin ja elämme nyt niillä rajoitustoimilla, mitä valtio on meille asettanut.

5 EMPIIRINEN TUTKIMUS

5.1 Tutkimusmenetelmä ja toteutus

Opinnäytetyön tutkimusosion tarkoituksena oli selvittää, kuinka pandemia on vaikuttanut suomalaisten yritysten kansainväliseen kauppaan. Pääkysymyksenä selvitettiin, kuinka pandemia on vaikuttanut nimenomaan yritysten vientiin, tuontiin ja myyntiin. Tällä kysymyksellä sai hyvin havainnollistavan kokonaiskuvan yritysten tilanteesta maailmalla sekä siitä, miten pandemia heijastuu myös kotimaan toimintaan. Tutkimuskysely jaettiin kahden eri osioon, jotta saatiin kattava kokonaisuus sekä pandemian alkuvaiheessa että nykytilanteesta. Tutkimukseen vastasi seitsemän menestynyttä suomalaista kansainvälisesti toimivaa yritystä jokaisesta kokoluokasta. Joukossa oli mm. mikro-, pien-, ja suuryrityksiä. Yritykset toimivat rakennus-, sisustus- ja design-, tapahtumanjärjestely- ja metalliteollisuuden parissa.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui empiirinen tutkimus. Kyselyssä pyrittiin ymmärtämään pandemian kokonaisvaltaisia vaikutuksia liiketoimintaan. Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselylomakkeen avulla, sillä koronavirus esti tapaamasta yrityksiä kasvotusten haastattelun muodossa. Kyselyn ensimmäinen osio lähetettiin sähköpostilla toukokuun puolessa välissä, jolloin koronaviruksen vaikutukset olivat jo selkeästi näkyvissä arjessa. Kyselyn toisessa osiossa vastauksia kerättiin samoilta yrityksiltä elokuun lopussa. Tällöin epidemia oli hieman laantunut ja vastaustulokset olivat ehtineet muovautua matkan varrella. Kyselyt löytyvät liitteestä opinnäytetyön lopusta.

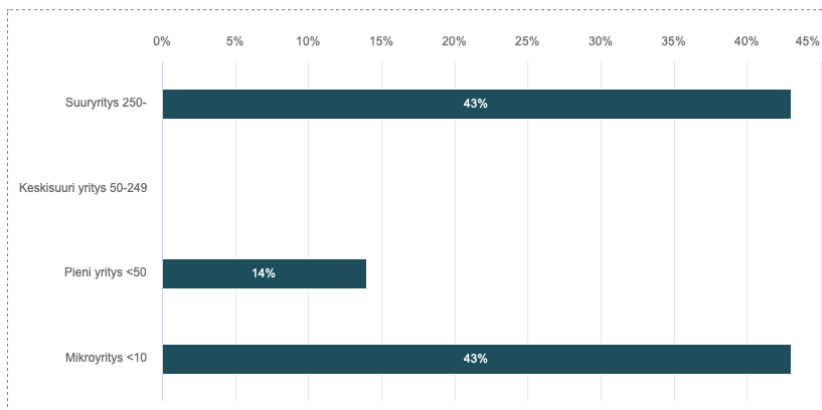
5.2 Tutkimus osa 1.

Kyselytutkimuksen ensimmäisessä osiossa kartoitettiin yritysten taustoja, eli siitä, kuinka suuri yritys on ja onko sillä kansainvälistä liiketoimintaa. Se, miten pandemia on vaikuttanut vientiin, tuontiin ja myyntiin oli koko ensimmäisen osion fokus. siinä yritysten oli mahdollista kertoa myös omin sanoin laajemmin vaikutuksista. Tutkimuskyselyssä myös selvitettiin, minkälaiseksi yritykset ovat kokeneet tämän hetkisen tilanteen ja lähitulevaisuuden. Kyselyssä sai myös kertoa vapaavalintaisesti, onko hakenut valtion myöntämää tukirahaa ja mihin mahdollinen raha on käytetty.

Ensimmäinen varsinainen kysymys koski yrityksen kokoluokkaa (Kuviossa 10).

2. Yrityksen koko:

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Suuryritys 250-	3	42,86%
Keski-suuri yritys 50-249	0	0%
Pieni yritys <50	1	14,28%
Mikroyritys <10	3	42,86%

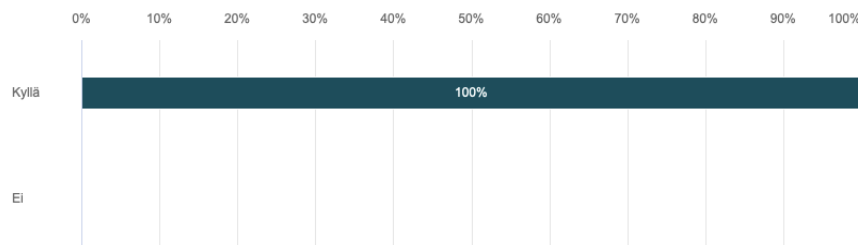
Kuvio 10. Yrityksen koko

Seitsemän vastaajan kesken yritykset jakautuivat tasaisesti suur- ja mikroyrityksiin 86 %:n yhteisosuudella. Tähän kategoriaan kuului kuusi kappaletta vastaajista. Pienyrityksiin luokitui loput 14 %, jota edusti vain yksi yritys. Valitettavasti kyselyyn ei saatu vastaamaan keski-suurien yritysten edustajia ollenkaan. Tämän pohjalta pystytään kuitenkin vertailemaan pandemian vaikutuksia eri kokoisten yritysten kesken.

Toisena kysymyksenä oli tärkeää saada tieto yrityksen kansainvälisestä toiminnasta (Kuvio 11).

3. Onko yrityksellä kansainvälistä toimintaa:

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Kyllä	7	100%
Ei	0	0%

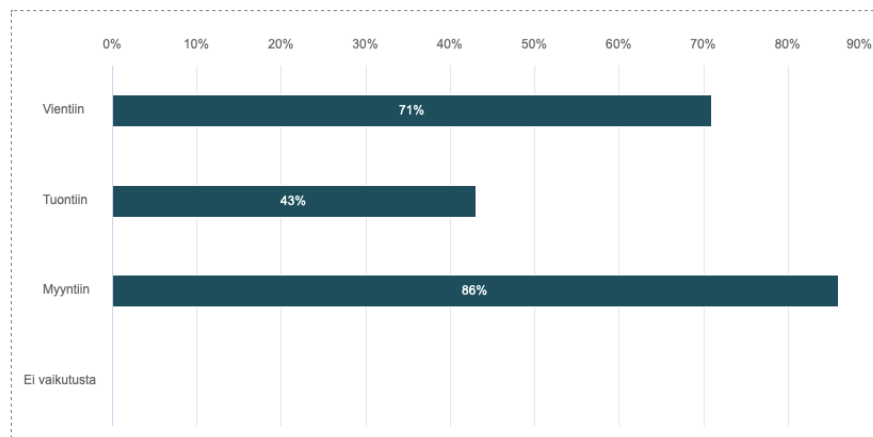
Kuvio 11. Onko yrityksellä kansainvälistä toimintaa

Jos tähän olisi vastattu vastausvaihtoehdolla ei, kyselyn täyttäminen olisi ollut turhaa siltä osin, että tutkimuksen päätavoitteena oli tutkia nimenomaan minkälaisia vaikutuksia kansainväliseen kauppaan pandemian aikana on ilmennyt. Tosin tähän olin jo etukäteen tehnyt taustatyötä ja lähettänyt kyselyn vain heille, joilla tiesin suhteellisen varmaksi olevan markkinoita ulkomaillakin. Kaikki seitsemän vastaajaa vastasivat tähän kyllä 100 %:n kokonaistuloksella.

Kyselyn kolmas ja tuleva neljäs kysymys olivat ensimmäisen osion tärkeimmät. Tähän kysymykseen sai vastata monivalintana, eli vastauksen saattoi antaa useampaan kuin yhteen vaihtoehtoon. (Kuvio 12).

4. Vaikuttaako nykyinen pandemia yrityksesi:

Vastaajien määrä: 7, valittujen vastausten lukumäärä: 14

	n	Prosentti
Vientiin	5	71,43%
Tuontiin	3	42,86%
Myyntiin	6	85,71%
Ei vaikutusta	0	0%

Kuvio 12. Vaikuttaako nykyinen pandemia yrityksesi (vientiin, tuontiin, myyntiin, ei vaikutusta)

Yllä olevan kuvion perusteella voi todeta, että pandemia on jättänyt jälkensä näihin kolmeen osa-alueeseen vahvasti. Vastaajista kuusi vastasi, että koronaviruspandemia on vaikuttanut eniten myyntiin lukemin 85 %. Toiseksi isoin tulos oli viennin osalta 71 % osuudella viiden yrityksen osalta. Tuontiin pandemia oli vaikuttanut kolmen yrityksen (42 % vastaajista) mielestä normaalia enemmän. Kaikki vastaajat olivat samaa mieltä siitä, että ovat joltain osin kokeneet pandemian vaikutukset. Toisin sanoen suomalaisien yritysten kansainvälinen toiminta on ottanut ison kolauksen myynnin osalta.

Neljäntenä kysymyksenä vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omina sanoin ja laajemmin, kuinka nämä yllämainitut osa-alueet ovat konkreettisesti näkyneet liiketoiminnassa. Alapuolelle on listattu vastaajien kommentteja ja kertomuksia heidän kokemistaan haasteista pandemian alkuvaiheessa.

”Projekteja lykkääntyy ja työmaita saattaa seisoa, jos koronasairastapauksia on ilmennyt. Valmistuksessa komponenttien saatavuuden heikkous voi viivästyttää tuotantoa.”

”Joidenkin tuontitavaroiden hankinta on vaikeutunut. Yrityksemme ulkomaan investointeja on hidastettu. Yritysten ja yksityishenkilöiden investointipäätökset ovat vähentyneet, mikä aiheuttaa haasteita myyntirintamalle. Nykyinen tilanne on vaikeuttanut sekä yrityksen omaa että asiakkaidemme rahoitustilannetta, mikä on aiheuttanut siirtymiä uusien hankkeiden käynnistämiseen.”

”Kotimaan myynti laski 95%, Euroopan myynti laski -90%, Japani ja Korea -100%. Ainoastaan USA:n markkina kasvoi ja jopa yli 40% maahantuojan onnistumisen johdosta. Saimme korvattua uusilla tuotteilla ja täysin uusilla asiakkailla hakemalla kotimaan myyntiä. Kokonaiskasvu helmi-huhtikuussa oli uuden ja nopean tuotereagoinnin ansiosta jopa voimakkaasti kasvava.”

”Koska tuotamme palveluita kansainvälisille ammattimessuille osallistuville yrityksille ja kaikki messut maailmasta on peruutettu tai siirretty myöhemmäksi, meiltä on tuote kadonnut kokonaan käsistä ja toimintamme on pysähtynyt kokonaan. Emme pysty myymään messupalveluita asiakkaillemme, koska tällä hetkellä, ei järjestetä messuja, joihin asiakkaamme osallistuisivat. Tämä vaikuttaa sekä kotimaisille asiakkaillemme tapahtuvaan myyntiin, että myös vientiimme (= Suomen ulkopuolisille asiakkaille tarjottavat messupalvelut). Hiukan pystymme valmistelemaan niitä jo myytyjä projekteja, joiden oletetaan toteutuvan loppusyksystä 2020, mutta epävarmuutta näihinkin töihin tuo se, että kukaan ei vielä tiedä varmasti, toteutuvatko nuokaan projektit vielä silloin. Henkilöstömme jouduttiin aluksi lomauttamaan, mutta saatuamme Business Finlandin kehitysrahoituksen pystymme ottamaan heidät takaisin työhön kehityshanketta tekemään.”

”Pandemian takia asetettujen rajoitteiden vuoksi asiakkaiden mahdollisuudet vastaanottaa tuotteita ja palveluita ovat heikentyneet. Rahtiliikenteen kapasiteetti on vähentynyt ja aikataulut eivät ole yhtä täsmällisiä

normaalitilanteeseen verrattuna. Rahdin ongelmat näkyvät samalla tavalla myös tuonnin puolella. Tuotantoon on syntynyt viivästyksiä tavarantoimittajien ongelmien ja tehtaiden sulkemisen myötä, mikä heijastuu myös vientiin aikatauluhaasteina. Asiakkaat eivät tällä hetkellä tee isoja investointeja, vaan odottavat varmempia aikoja. Eli uusia sopimuksia ei juuri synny.

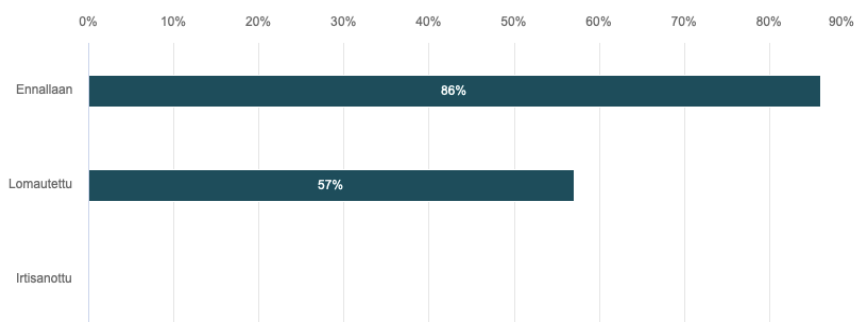
”Liiketoimintamme seuraa suoraan rakentamisen tasoa. Alkuvuoden osalta oli nähtävissä, että työmaita kiirehdettiin valmiiksi mahdollisen pandemian alta ja ensimmäisen kvartaalin myynti olikin 12% yli viime vuoden vastaavan ajankohdan. Toisen kvartaalin odotamme jatkuvan jo selvästi laskusuunnassa vähentäen liikevaihtoa n.15% budjetoituun tasoon verrattuna. Suurimmat epävarmuudet ovat kuitenkin toisen vuosipuoliskon sekä ensi vuoden alun ajanjaksolla. Ihmisten normaali kulutus sekä myös asunnon ostaminen tai vaihtaminen tulee vähenemään yleisestä epävarmuudesta, lomautuksista ja työttömyydestä johtuen. Vientimaiden osalta ei ole kovin suurta merkitystä yrityksellemme, koska markkinaosuutemme on hyvin pieni Ruotsissa, Norjassa sekä Virossa mutta liikevaihdon tippumista tulee tapahtumaan myös näillä alueilla.”

”Valmistutamme tuotteita mm. Kiinassa ja Intiassa. Pandemia on aiheuttanut eri maissa eri aikaan tehtaiden sulkemisen mikä on johtanut tuotteiden viivästykseen ja olemme myös joutuneet siirtämään tilauksia seuraavan vuoteen. Rahtihinnoissa on myös ollut hinnan korotuksia, joka on johtanut myyntihintojen korotuksiin, olemme myös joutuneet myymään tuotteita pienemmällä katteella, jos hinta ollut etukäteen sovittu. Meille on myös tullut myöhästymisen johdosta muutama kaupan purku. Tällä hetkellä emme vielä tiedä milloin syksyyn tilatut tuotteet saadaan varastoon. Intia esim. on edelleen (24.5.) suljettu.”

Viidennes kysymys käsitteli yrityksen henkilöstöä (Kuvio 13).

6. Yrityksen henkilöstö on:

Vastaajien määrä: 7, valittujen vastausten lukumäärä: 10

	n	Prosentti
Ennallaan	6	85,71%
Lomautettu	4	57,14%
Irtisanottu	0	0%

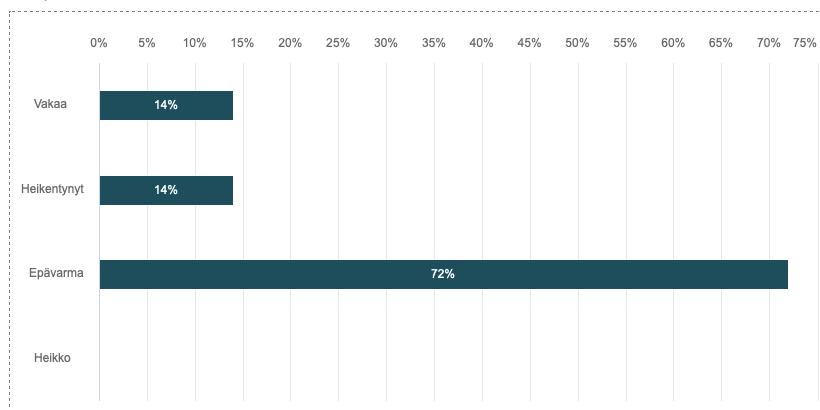
Kuvio 13. Yrityksen henkilöstö on

Vastausvaihtoehtoja sai olla yksi tai useampi. Positiivisena yllätyksenä, kukaan kyselyyn vastanneista yrityksistä ei ole joutunut irtisanomaan henkilökuntaa ja jopa 85 %:ssa vastauksista kerrotaan työvoiman säilyneen ennallaan. Vastauksista 57 %:ssa kerrottiin henkilöstön joutuneen lomautetuksi.

Kuudes kysymys kartoitti yrityksen mielteitä tämän hetkisestä tilanteesta (Kuvio 14).

7. Millaiseksi koet yrityksen tämän hetkisen tilanteen:

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Vakaa	1	14,28%
Heikentynyt	1	14,29%
Epävarma	5	71,43%
Heikko	0	0%

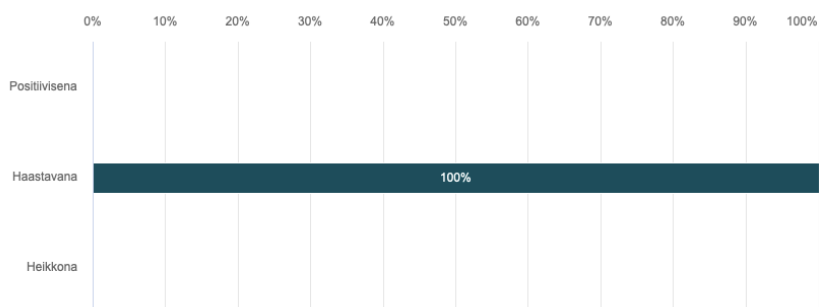
Kuvio 14. Millaiseksi koet yrityksen tämän hetkisen tilanteen

Pandemian aiheuttaman epätietoisuuden myötä 71 % vastaajista piti yrityksen tämänhetkistä tilannetta epävarmana ja loput kaksi vastaajaa pitivät tilannetta heikentyneenä ja jopa vakaana 28 % osuudella. Suuremmilla yrityksillä on paremmat mahdollisuudet selvitä kriisistä, tämä myös näkyi yrityksiensä vastauksissa.

Seitsemännessä kysymyksessä mietittiin yrityksen lähitulevaisuuden näkymää (Kuvio 15).

8. Miten näät yrityksen lähitulevaisuuden (3-6kk):

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Positiivisena	0	0%
Haastavana	7	100%
Heikkona	0	0%

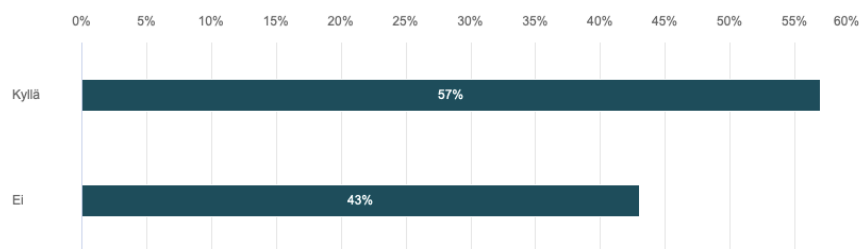
Kuvio 15. Miten näet yrityksen lähitulevaisuuden (3-6kk)

Tähän vastaajat olivat 100 %:sesti täysin samaa mieltä siitä, että seuraavat 3-6kk tulevat olemaan haastavia yritysten näkökulmasta. Se oli täysin odotettua, sillä kukaan ei tiedä, milloin kriisi helpottaa ja tilanne palaa ennalleen.

Kahdeksas kysymys oli vastaajille vapaavalintainen (Kuvio 16).

9. Oletko saanut avustuksia tai tukirahaa Suomen valtiolta yritystoimintaan pandemian aikana?

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Kyllä	4	57,14%
Ei	3	42,86%

Kuvio 16. Oletko saanut avustuksia tai tukirahaa Suomen valtiolta yritystoimintaan pandemian aikana?

Tämä kysymys oli vastaajille vapaavalintainen, mutta kuitenkin kaikki seitsemän yritystä halusivat vastata. Neljä yritystä vastasi kyllä 57 % osuudella, eli he ovat saaneet valtiolta (tai jostain muualta) tukea yritystoiminnan ylläpitämiseen ja kolme vastaajista vastasi ei 43 %: osuudella.

Kyselytutkimuksen ensimmäisen osion viimeisessä kysymyksessä sai vielä avata omin sanoin, mihin tarkoitukseen tukirahaa on käytetty, jos oli vastannut kyllä edeltävään kysymykseen. Tämäkin kohta oli vapaavalintainen, mikä näkyi tuloksissa siten, että vastaajia oli vain neljä kappaletta. Kuitenkin pääsääntöisesti vastaajat kertoivat käyttäneensä rahoja liiketoiminnan kehittämiseen, tuotteiden kansainvälistämiseen, palkkakustannuksiin ja koronaviruksen aiheuttamiin häiriötilanteisiin.

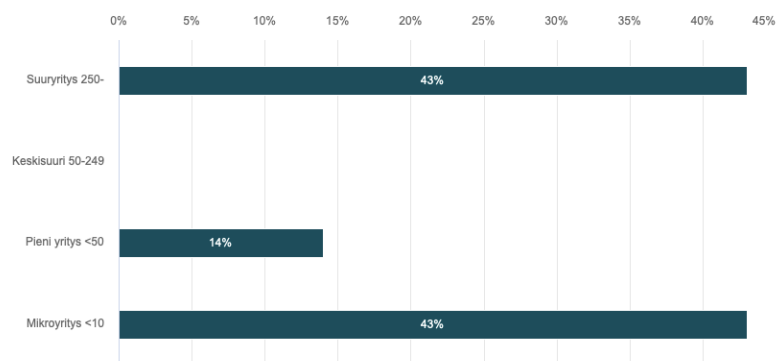
5.3 Tutkimus osa 2.

Kyselytutkimuksen toisessa osiossa toivottiin saatavan havaintoja koronaviruksen laantumisesta. Kyselyn toisen osion fokuksena toimi päätarkkailussa yrityksen liiketoiminnan elpyminen, erilaiset sisäiset ja ulkoiset muutokset sekä mahdollinen uusien tarpeiden luominen sitten viime kyselyyn verrattuna. Niin kuin aikaisemmassakin osiossa, myös tähän kyselyyn haluttiin sisällyttää vapaamuotoisia kohtia, jotta vastauksiin saataisiin vaihtelevuutta vastaajien kesken.

Ensimmäinen varsinainen kysymys alkoi samalla tavalla kuin ensimmäisessä kyselyssä eli kyse oli yrityksen kokoluokasta (Kuvio 17).

2. Yrityksen koko:

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Suuryritys 250-	3	42,86%
Keski-suuri 50-249	0	0%
Pieni yritys <50	1	14,28%
Mikroyritys <10	3	42,86%

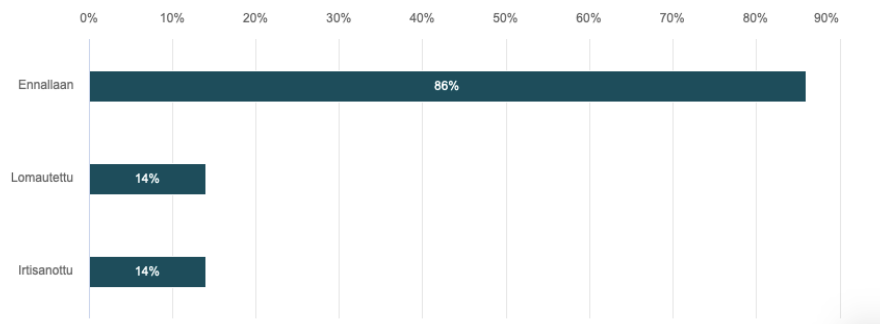
Kuvio 17. Yrityksen koko

Kaikki seitsemän vastajaa suorittivat kyselyn toisen osan ja tämän kysymyksen vastaukset pysyivät ennallaan. Kertauksena: joukossa oli yrityksiä mikroyrityksistä suuryrityksiin.

Toinen kysymys koski henkilöstöä. Tässä selvitettiin yrityksen henkilöstön tilannetta (Kuvio 18).

3. Yrityksen henkilöstö on:

Vastaajien määrä: 7, valittujen vastausten lukumäärä: 8

	n	Prosentti
Ennallaan	6	85,71%
Lomautettu	1	14,29%
Irtisanottu	1	14,29%

Kuvio 18. Yrityksen henkilöstö on

Tässä kysymyksessä sai olla yksi tai useampi vaihtoehto. Kuusi yritystä on säilyttänyt henkilöstön lukumäärän ennallaan 86 %:n osuudellaan ja loput vastaukset jakautuivat lomautettujen ja irtisanoneiden yritysten kesken 14 %:n osuudella. Voimme kuitenkin huomata tässä huolestuttavan käänteen, sillä tutkimuksen mukaan tilanne on mennyt huonompaan suuntaan. Ensimmäiseen osioon verrattuna nyt on jouduttu irtisanomaan ihmisiä.

Kolmannella kysymyksellä kartoitettiin mahdollisia muutoksia, joita vastaajat olivat käyneet läpi viime kyselyn jälkeen. Kysymykseen sai vastata omin sanoin, joten alla muutama miete yrityksiltä.

”Henkilöstö oli puolitoista kuukautta lomautettuna, mutta pystyimme ottamaan heidät takaisin töihin. Olemme karsineet kuluja mm. markkinoinnista ja hallinnosta sekä pienentäneet toimitilojemme kokoa vuokran alentamiseksi.”

”YT-neuvottelut, jotka eivät liittyneet koronapandemiaan.”

”Tuotantoa on automatisoitu lisää ja verkkokauppa on kehitetty tuloksellisesti, myös uutiskirjeitä on lisätty ja tilinpäätös osoitti voimakasta kasvua heinäkuussa.”

”Olemme jatkaneet samalla tavalla mutta enemmän panostaneet omien tuotteidemme suunnitteluun ja kehittämiseen.”

”Säästötoimenpiteitä ja lomautuksia.”

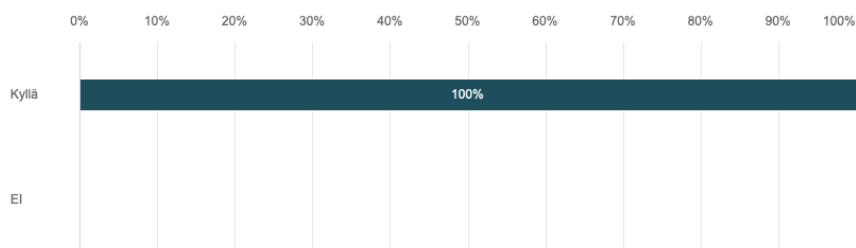
”Joitain yksittäisiä henkilöitä lomautettu ja tehty päätös yhden tehdaspisteen toimintojen siirtämisestä toiseen tehtaaseen.”

”Myynnin ohjaamista on päivitetty vastaamaan Covidista johtuvasta asiakaskäytien laskevasta määrästä johtuen enemmän puhelinmyynnin ja Teams-palaverien muotoon.”

Neljäs kysymys koski yritysten kansainvälistä toimintaa (Kuvio 19).

5. Onko yritys pystynyt säilyttämään kansainvälisen toiminnan?

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Kyllä	7	100%
Ei	0	0%

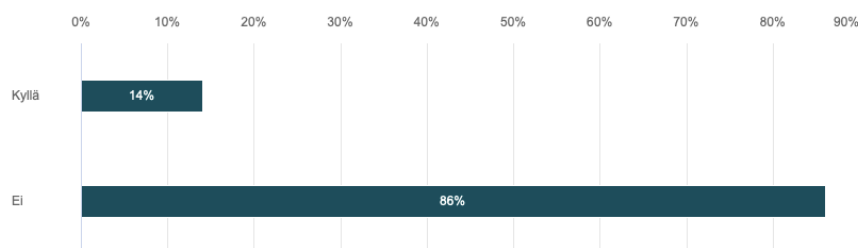
Kuvio 19. Onko yritys pystynyt säilyttämään kansainvälisen toiminnan

On huojentavaa todeta, että kaikista vaikeuksista huolimatta kyselyyn vastanneet yritykset ovat pystyneet säilyttämään 100 %:sesti kansainvälisen toiminnan. Tämä tieto antaa osviittaa siihen, että Suomalaiset eri kokoluokkien yritykset ovat pärjänneet kansainvälisillä markkinoilla edes jollain tasolla.

Viides kysymys koski yritysten ulkomaankauppaa (Kuvio 20).

6. Onko ulkomaankauppa parantunut vuoden alusta?

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Kyllä	1	14,29%
Ei	6	85,71%

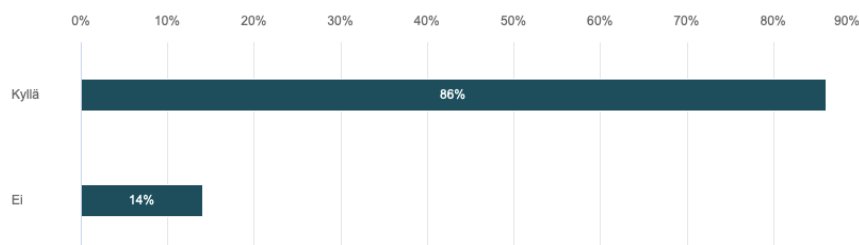
Kuvio 20. Onko ulkomaankauppa parantunut vuoden alusta

Vastaajista kuusi eli 85 % totesi, että ulkomaankauppa ei ole parantunut vuoden alusta, kun taas yksi yritys, joka edusti 14 % vastauksista, vastasi, että ulkomaankauppa on parantunut. Koronaviruksen toivottua laskusuuntaa odotettaessa tämä vastaus oli miellyttävä yllätys.

Kuudes ja seitsemäs kysymys koskettivat yritysten liiketoimintaa/taloutta. Jos vastaaja valitsi kyllä-vaihtoehdon, hän sai omin sanoin kertoa, miten parannusta oli nähtävillä (Kuvio 21).

7. Onko yrityksen liiketoiminta elpynyt viime kuukausien aikana?

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Kyllä	6	85,71%
Ei	1	14,29%

Kuvio 21. Onko yrityksen liiketoiminta elpynyt viime kuukausien aikana

Voimme todeta, että suurin osa yrityksistä on saanut talouden/liiketoiminnan elpymään viime kuukausien aikana. He edustavat 85 % vastaajista, mikä indikoi koronaviruksen laantumista. Mutta yksi vastaajista valitettavasti (14 % vastauksista) valitettavasti kamppailee edelleen.

Alapuolella yritysten kertomuksia siitä, kuinka he saivat liiketoimintansa jälleen liikkeelle.

”Olemme pystyneet säilyttämään kansainvälisen toiminnan suurten kansainvälisten päämiestemme avustuksella.”

”Myynti alkaa palautua entiselle tasolle.”

”Uusia tuotteita ja uusia asiakkaita on saatu eli asiakkaat myös etsivät verkosta uusia toimittajia ja tuotteita. Euroopan ulkopuolella kauppa jatkuvasti kasvaa.”

”Kuluttaja myymälä ollut suljettuna keväällä n. 6 viikkoa ja nyt normaalisti avoinna. Olemme tuotteidemme tukkukauppia ja myymme tavaraa myös toisille samantapaisille liikkeille, jotka myös olivat osittain suljettu keväällä ja nyt taas avoinna.”

”Käynnistettyjen säästötoimien ansiosta koronan vaikutukset yrityksen tulokseen saatiin minimoitua.”

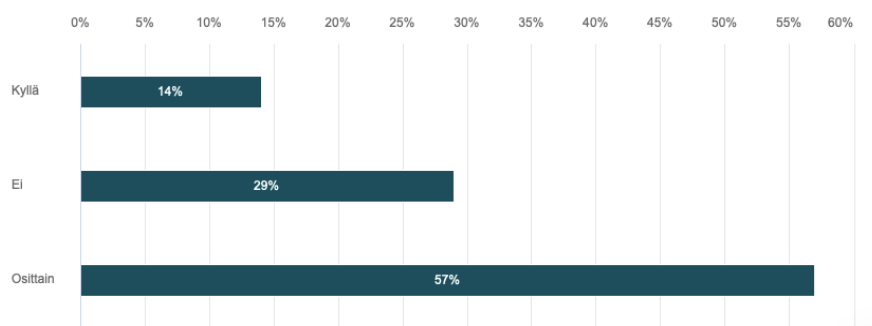
”Tilaukanta kasvanut ja kannattavuus parantunut.”

”Kotimaan hyvä rakentamisen taso ja lisääntynyt saneerausliiketoiminta on pitänyt liiketoiminnan viime vuoden tasalla, vaikka uusien rakennusten aloitusmäärät ovat tippuneet.”

Kahdeksas kysymys kartoitti pandemian tuomien haasteiden laantumista (Kuvio 22).

9. Onko pandemian tuomat haasteet helpottaneet?

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Kyllä	1	14,29%
Ei	2	28,57%
Osittain	4	57,14%

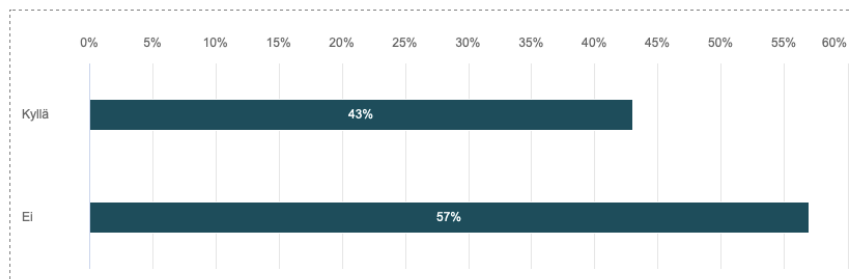
Kuvio 22. Ovatko pandemian tuomat haasteet helpottaneet

Tämä kysymys jakoi mielipiteitä vastaajien kesken, mutta voimme todeta, että eniten vastauksia keräsi ”Osittain” 57 % osuus. Muutama vastaajista sanoi, etteivät haasteet ole helpottaneet ollenkaan (28 % vastaajista). Vain yksi yritys vastasi, että kyllä haasteet ovat helpottaneet (14 % vastauksista).

Yhdeksäs ja kymmenes kysymys selvittivät mahdollisten uusien tarpeiden synnyn koronaviruksen aikana. Vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin, mitä uutta he kokivat tarpeelliseksi. (Kuvio 23).

10. Onko pandemia luonut uusia tarpeita yrityksen toimintaan?

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Kyllä	3	42,86%
Ei	4	57,14%

Kuvio 23. Onko pandemia luonut uusia tarpeita yrityksen toimintaan

Vastaukset jakautuivat suhteellisen tasaisesti mutta yllättävät 57 % vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, ettei koronavirus ole luonut uusia tarpeita toimintaan. Kolme vastaajista (42 %) vastasi kyllä, uusille tarpeille.

Alapuolella yritysten vastauksia omin sanoin:

”Asiakastapaamiset pitää pystyä hoitamaan etäyhteyksillä.”

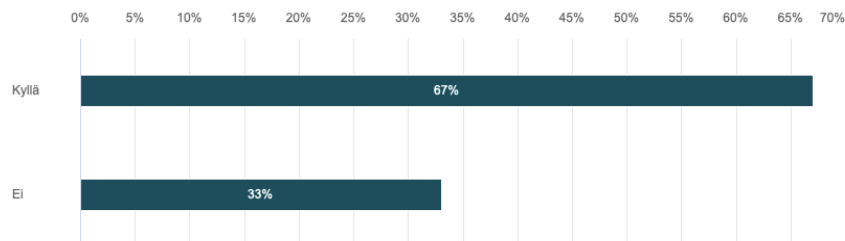
”Tuotannon ja varastoinnin kehittämisprojekti, myynnin digitalisoinnin erityisesti.”

”Henkilökohtaisten myyntikäyntien tilalle on haettu vaihtoehtoisia tapoja toimia, kuten esim. puhelinmyynti ja verkon yli tapahtuvat koulutukset.”

Kysymys yksitoista oli vapaaehtoinen ja tässä sai kertoa onko toteuttanut tukirahoilla onnistuneita hankkeita (Kuvio 24).

12. Onko yritys toteuttanut mahdollisilla tukirahoilla tarpeeseen tulleita onnistuneita hankkeita?

Vastaajien määrä: 6

	n	Prosentti
Kyllä	4	66,67%
Ei	2	33,33%

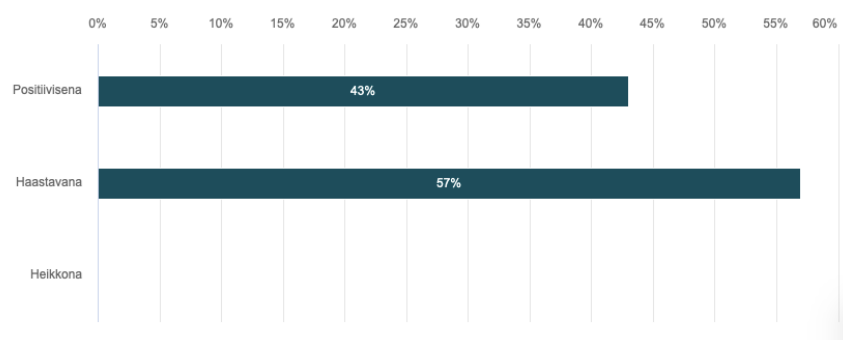
Kuvio 24. Onko yritys toteuttanut mahdollisilla tukirahoilla tarpeeseen tulleita onnistuneita hankkeita

Kuusi yritystä seitsemästä vastasi tähän kysymykseen. Suurin osa vastaajista eli 66 %, vastasi kyllä, eli he ovat päässeet toteuttamaan onnistuneita hankkeita tukirahojen avustuksella, hienoa! Loput vastaajista joko eivät ole onnistuneet hankkeissaan tai eivät ole saaneet rahoitusta, tämä jää mysteeriksi.

Viimeinen kahdestoista kysymys käsitteli mietteitä tulevaisuudesta (Kuvio 25).

13. Miten näet yrityksen tulevaisuuden:

Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Positiivisena	3	42,86%
Haastavana	4	57,14%
Heikkona	0	0%

Kuvio 25. Miten näet yrityksen tulevaisuuden

Tämä kysymys toistui myös ensimmäisessä osiossa ja verratessa tuloksia siihen, voimme todeta, että positiivisuutta on nähtävissä, sillä nyt jopa 42 % vastaajista piti tulevaisuuden näkymää valoisana, kun taas edellisessä kyselyssä 100 % vastaajista näki tilanteen haastavana.

5.4 Tutkimustulosten analysointi ja johtopäätökset

Opinnäytetyön tutkimusosion tarkoituksena oli selvittää, kuinka pandemia on vaikuttanut suomalaisten yritysten kansainväliseen kauppaan. Pääkysymyksenä selvitin, kuinka pandemia on vaikuttanut nimenomaan yritysten vientiin, tuontiin ja myyntiin. Tällä kysymyksellä saatiin hyvin havainnollistava kokonaiskuva yritysten tilanteesta maailmalla ja siitä, kuinka pandemia heijastuu myös kotimaan toimintaan. Tutkimukseen saatiin yhteensä seitsemän yrityksen vastaukset pandemian vaikutuksista kansainväliseen liiketoimintaan. Vastausprosentiksi tuli täydet 100%. Tutkimuksen kohderyhmän koko oli kuitenkin suppea, joten tuloksia tarkastellaan kokonaistasolla. Perusjoukkoon kuului eri alojen yrityksiä Suomesta.

Kysely toteutettiin anonyyminä luottamuksellisesti, eikä annetuista vastauksista pysty jäljitämään yksittäistä vastaajaa. Molemmat osiot koostuivat noin. 10-13 kysymyksestä, joista suurin osa oli pakollisia.

Tutkimuksen alussa oli tärkeää selvittää yrityksen kokoluokka, jotta voitiin hahmottaa eroavaisuuksia esim. suur- ja mikroyritysten välillä. Jotta kyselytutkimus olisi toimiva opinnäytetyöni aiheen kanssa, tuli yrityksillä olla kansainvälistä kauppaa. Kyselyssä annettiin yritysten myös itse vastata ”sana vapaa” -tyylillä joihinkin kohtiin, mikä sai vastaustuloksista aidompia.

Ensimmäisen tutkimuskyselyn perusteella voidaan todeta, että pandemia on osunut jokaiseen yritykseen väistämättä. Nykyistä työmarkkinatilannetta pidetään epävarmana sekä lähitulevaisuuden näkymää haastavana. Työntekijöitä on jouduttu lomauttamaan mutta yritykset ovat pyrkineet pitämään heistä mahdollisimman monen töissä. Vaikka tarkastelussa oli mikro- ja suuryrityksiä, pandemian haasteet näkyivät molemmissa ryhmissä yhtäläisesti. Pysäyttävintä oli kuitenkin kuulla mikroyritysten kertomuksia siitä, kuinka heidän elinkeinonsa tuotot ovat lakanneet käytännössä kokonaan ja miten heillä on erittäin vaikeaa tällä hetkellä saada laskut ja elinkustannukset maksettua. Onneksi heille on tarjottu apua ja valtio sekä pankit ovat tulleet vastaan kriisin keskellä.

Kyselyn suuryritysten edustajat kommentoivat tilannetta myös hälyttävänä. Tällä hetkellä, ihmiset eivät tee isoja hankintoja, maailman tilanne on saattanut yritykset tuotannollisiin ongelmiin rahtien ja kuljetuksien osalta eikä myyntiä juurikaan ole. Samanaikaisesti, kun koronakriisiä pyritään ehkäisemään erilaisin varatoimin, myös odotetaan, että säädösten purkua tapahtuisi mahdollisimman pian, toki terveys edellä. Suurimmilla yrityksillä liiketoiminnan kustannukset ovat korkeammat, mutta toivottavasti heillä on myös enemmän

pääomaa paikata vahinkoja, kun taas mikroyrittäjien tilannetta saattaa uhata jopa konkurssi pandemian myötä.

Tutkimuksen toisessa osiossa oli tärkeää selvittää, onko tilanne parantunut viime kyselystä. Miten voi ulkomaankauppa, missä vaiheessa on yritysten talouden elpyminen ja kuinka uusia vaihtoehtoisia tapoja/keinoja toimia on löydetty ja hyödynnetty.

Toisen tutkimuskyselyn perusteella voidaan todeta, että toivoa on ilmassa, vaikkakin joiltain osin vastaukset olivat vielä hälyttäviä suomalaisten yritysten liiketoimien kannalta. Tehtaita on jouduttu sulkemaan ja YT-neuvottelut ovat alkaneet. Rajoitustoimien ja säädösten purku on kuitenkin selkeästi virittänyt yrityksiä eteenpäin. Kuitenkin säästötoimia on edelleen jouduttu tekemään yritysten sisällä kustannuksien alentamiseksi. Positiivista oli huomata, että tukirahoja on käytetty tarpeeseen ja uusia ideoita sekä tapoja on syntynyt arkeen. Työntekijöitä on suurilta osin pystytty palauttamaan takaisin töihin. Selkeästi digitalisaatio on vahvassa roolissa etätyöskentelyn ja kontaktien apuna.

Teetetystä kyselystä voidaan johtopäätöksenä todeta yleisesti, että koronavirus oli odottamaton ja hyvin avaava ilmiö yrityksille. Niin kuin olettaa saattaakin, mikroyrittäjille tämä on ollut erittäin kohtalokasta mutta avustuksilla kuitenkin moni heistä on onneksi selvinnyt täpästä.

5.5 Tutkimuksen reliabiliteetti, validiteetti ja jatkotutkimusehdotus

Tutkimuksessa reliabiliteetilla tarkoitetaan mm. tutkimustulosten toistettavuutta, kun taas validiteetilla pätevyyttä. Tutkimuksessa olennaista on välttää virheiden syntyminen. Näitä keinoja ovat mm. huolellinen suunnittelu ja harkittu tiedonkeruu. (Heikkilä 2014,11).

Reliabiliteetti kertoo siitä, kuinka luotettavasti ja toistettavasti on mitattu haluttua ilmiötä. (Tilastokeskus 2019b.) Esimerkiksi reliabiliteettia voidaan arvioida toistomittauksilla. Mitä useampi samansuuntaisuus tuloksissa löytyy, sitä luotettavampi tutkimus on. Jotta saataisiin mahdollisimman luotettava tulos, otoksen tulisi olla mahdollisimman suuri ja edustava eli samankaltainen kuin perusjoukko. Reliabeli tutkimus antaa siis tarkkoja, ei sattumanvaraisia tuloksia. (Heikkilä 2014, 12.)

Validiteetti kertoo puolestaan siitä, onko tutkimuksessa mitattu juuri sitä ilmiön ominaisuutta, mitä on alun perinkin ollut tarkoitus mitata. (Tilastokeskus 2019c.) Esimerkiksi validiteetilla voidaan mitata, kuinka hyvin tutkijan ja kyselyyn vastanneen henkilön ymmärrys on kohdannut. Toisin sanoen, ovatko he ymmärtäneet kysymyksen samalla tavalla. Jos ei, tutkimus ei ole validi. Validi tutkimus ei siis sisällä systemaattisia virheitä ja antaa yleisesti oikeita tuloksia. (Heikkilä 2014, 11).

Tämän tutkimuksen reliabiliteettia voitaisiin mitata tekemällä tutkimuskysely uudestaan. Vertailemalla aiempia tuloksia tutkimuksen luotettavuus kasvaisi. Mahdollisissa jatkotutkimustuloksissa voisi ilmetä eroavaisuuksia yritysten tavoissa toimia kriisin aikana. Toisaalta, vastauksien samankaltaisuus ja toistuvuus todennäköisesti pysyisi samana esimerkiksi siinä, miten kriisin aika ja sen jälkeinen tulevaisuus nähtäisiin yritysten näkökulmasta. Kokonaisuutena tutkimus on mielestäni reliaabeli. Teoriaosuudessa reliabiliteetti toteutuu hyvin, sillä aihe on ajankohtainen. Uuden ja tuoreen materiaalin saatavuus on ollut mahdollista alusta alkaen. Lähdeaineistoa on hankittu kattavasti eri järjestöjen ja tahojen sivuilta.

Tutkimuksen validiteettia olisi lisännyt perinteinen haastattelu kyselytutkimuksen rinnalla. Jos haastattelu olisi ollut mahdollinen, siihen olisi voinut lisätä asiantuntijoita kertomaan heidän näkökulmastaan pandemian vaikutuksista. Jatkotutkimusehdotuksena tulevaisuudessa voisi tutkia koronapandemian tai jonkin muun kriisin vaikutuksia laajemmin, Suomen talouteen ja sen elpymiseen. Tutkimuksen otannan tulisi olla tosin suurempi, jottei hajontaa esiintyisi perusjoukossa.

6 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella, miten koronaviruspandemia on vaikuttanut suomalaisten yritysten kansainväliseen liiketoimintaan eli vientiin, tuontiin ja myyntiin koronaviruksen myötä.

Opinnäytetyön teoreettinen osuus koostui eri uutisten sekä järjestöjen sivustojen tietokannasta. Opinnäytetyön kirjoituksessa oli hyötyä aiheen ajankohtaisuudesta, sillä aina oli saatavilla uusinta tuoreinta informaatiota.

Työn empiirinen osuus koostui kaksiosaisesta kyselytutkimuslomakkeesta, joka toteutettiin Webropol-sivuston kautta niille suomalaisille yrityksille, joilla on kansainvälistä kauppaa. Tämän tarkoituksena oli saada käsitys, kuinka pandemia on vaikuttanut Suomalaisen yritysten kansainväliseen kauppaan ja liiketoimintaan koronaviruksen alkuvaiheessa ja sen laantuessa kesän 2020 aikana. Kyselyssä kuultiin eri kokoluokkien yritysten kohtamia haasteita ja ajatuksia pandemian aikana. Kyselyssä kerättiin dataa aiheesta, jonka perusteella analysoitiin tutkimustuloksia. Kyselyyn vastanneiden yritysten määrä on rajallinen, joten yleistyksiä ei tuloksista voi tehdä, mutta suuntaa-antavia tulokset ovat kyllä.

Kyselytutkimuksessa kävi ilmi, että pandemia on osunut jokaiseen yritykseen väistämättä. Nykyistä työmarkkinatilannetta pidetään epävarmana ja lähitulevaisuuden näkymää haastavana. Tuotanto on kärsinyt eivätkä ihmiset tee isoja hankintoja. Maailmantilanne on johdantanut yritykset tuotannollisiin ongelmiin rahtien ja kuljetuksien osalta eikä myyntiä juurikaan ole. Eniten tappiota ovat kärsineet pienemmät yritykset sekä erikoistavarakaupat. Toivoa on kuitenkin, sillä rajoitustoimien ja säädöksiin purku on kuitenkin selkeästi virittänyt yrityksiä eteenpäin.

Tutkimuksen reliabiliteetti toteutui. Teoriaosuudessa reliabiliteetti toteutuu hyvin, sillä aihe on ajankohtainen ja uuden, tuoreen materiaalin saatavuus on ollut mahdollista alusta alkaen. Lähdeaineistoa on hankittu kattavasti eri järjestöjen ja tahojen sivuilta. Tutkimuksen validiteettia olisi lisännyt perinteinen haastattelu kyselytutkimuksen rinnalla. Jos haastattelu olisi ollut mahdollinen, siihen olisi voinut lisätä asiantuntijoita kertomaan heidän näkökulmastansa pandemian vaikutuksista.

Jatkotutkimusehdotuksena tulevaisuudessa voisi tutkia koronapandemian tai jonkin muun kriisin vaikutuksia laajemmin Suomen talouteen ja sen elpymiseen. Tutkimuksen otannan tulisi olla suurempi, jottei hajontaa esiintyisi perusjoukossa.

LÄHTEET

Business Finland 2020. Liiketoiminnan kehitysrahoitus häiriötilanteissa. [Viitattu 28.5.2020]. Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/hairiotilannerahoitus/>

Busk, H., Härmälä, V. 2016. Katsaus kauppamerenkulun tilanteeseen suomessa. PTT raportteja 252. [Viitattu 8.9. 2020]. Saatavissa: <https://www.ptt.fi/media/wp/ptt-raportteja-252-katsaus-kauppamerenkulun-tilanteeseen-suomessa.pdf>

Damen, M. 2019. Euroopan unioni ja sen kauppakumppanit. Euroopan parlamentti. [Viitattu 15.6. 2020]. Saatavissa: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/160/euroopan-unioni-ja-sen-kauppakumppanit>

Editors 2020. Pandemics That Changed History. [Viitattu 25.5.2020]. Saatavissa: <https://www.history.com/topics/middle-ages/pandemics-timeline>

Elinkeinoelämän keskusliitto 2019. Innovaatiot ja tutkimus. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavissa: <https://ek.fi/mita-teemme/innovaatiot-ja-osaaminen/innovaatiot-ja-tutkimus/>

Eskola, H. 2020. Yritysten, yksinyrittäjien ja pienyrittäjien tueksi syntyi useita avun tarvetta ja -tarjontaa yhdistävää sivustoa. Kauppalehti. [Viitattu 28.5.2020]. Saatavissa: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/yritysten-yksinyrittajien-ja-pienyrittajien-tueksi-syntyi-useita-avun-tarvetta-ja-tarjontaa-yhdistavaa-sivustoa/6da9cfc8-93c6-404e-9c38-17848e7852f3>

Euro ja talous 2015. Suomen ulkomaankaupan lyhyt historia. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavissa: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2015/5/suomen-ulkomaankaupan-lyhyt-historia/>

Euro ja talous 2020a. Suomen talous taantumaan koronaviruksen takia. [Viitattu 16.6.2020]. Saatavissa: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/artikkelit/maaliskuun-2020-taloukskatse-suomen-talous-taantumaan-koronaviruksen-takia/>

Euro ja talous 2020b. Vakausarvio: Pandemia osoittaa riskipuskureiden välttämättömyyden. [Viitattu 17.6.2020]. Saatavissa: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/2/vakausarvio-pandemia-osoittaa-riskipuskureiden-valttamattomyyden/>

Euroopan komissio 2020. EU:n toimet aikajanalla. [Viitattu 25.5.2020]. Saatavissa: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/timeline-eu-action_fi

- Euroopan parlamentti 2018. EU ja kansainvälinen kauppa lukuina. [Viitattu 24.6.2020]. Saatavissa: <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/economy/20180703STO07132/eu-ja-kansainvalinen-kauppa-lukuina>
- Hakola, E. 2020. Koronaviruksen aiheuttamien tuotanto-ongelmien vaikutukset näkyvät vielä kuukausien päästä – Business Finland kartoitti vaikutuksia yrityksiin. Yrittajat.fi. [Viitattu 22.7.2020]. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/uutiset/619675-koronaviruksen-aiheuttamien-tuotanto-ongelmien-vaikutukset-nakyvat-viela-kuukausien>
- Heikkilä, T. 2014. Kvalitatiivinen tutkimus. [Viitattu 10.9.2020]. Saatavissa: <http://tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Heiskanen, H. 2020. Koronavirus pani globalisaation tauolle – Historiassa pandemiat ovat aina seuranneet ihmiskunnan kehitystä. Yle Uutiset. [Viitattu 25.5.2020]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11271465>
- Herrala, O. 2020. Epätoivoa koronakriisin paineessa: Yrittäjien pakko ottaa jopa kalleimpia pikavippejä. Kauppalehti. [Viitattu 28.5. 2020]. Saatavissa: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/epatoivoa-koronakriisin-paineessa-yrittajien-pakko-ottaa-jopa-kalleimpia-pikavippeja/9a48cb0a-f353-47a4-84aa-dec93c85767a>
- ICC Finland 2017. Faktaa Suomesta Kansainvälisessä Kaupassa. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavissa: <https://www.icc.fi/90-faktaa-suomesta-kansainvalisessa-kaupassa-icc90/>
- Itämeri.fi 2019. Meriteollisuus on paljon muutakin kuin laivanrakennusta. [Viitattu 28.9.2020] Saatavissa: https://itameri.fi/fi-FI/Ihminen_ ja_ Itameri/Merelliset_ elinkeinot/Meriteollisuus
- Kangasniemi, J. 2019. Ulkomaankauppa. Elinkeinoelämän keskusliitto. [Viitattu 14.9.2020]. Saatavissa: <https://ek.fi/mita-teemme/talous/perustietoja-suomen-taloudesta/ulkomaankauppa/>
- Kauppa liitto 2020. Koronapandemian vaikutukset Euroopassa - kaupan kohdistuvat rajoitukset vaihtelevat maiden välillä. [Viitattu 29.5.2020]. Saatavissa: <https://kauppa.fi/uutishuone/2020/04/29/koronapandemia-kurittaa-eurooppaa-kauppaan-kohdistuvat-rajoitukset-vaihtelevat-maiden-valilla/>
- Koskenranta, R. 2020. Milloin matkailu elpyy? Ilmassa on kysymyksiä ”matkustuskuplista” ja kuluttajien uskalluksesta liikkua – ”Pientä toivoa kotimaan matkailusta”. Yrittäjät. [Viitattu 15.5.2020]. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/uutiset/627082-milloin-matkailu-elpyy-ilmassa-kysymyksia-matkustuskuplista-ja-kuluttajien#503b37fd>

Kyyrä, S. 2020. Suomen matkailukysynnän elpyminen koronapandemian jälkeen – arviot ja skenaariot. Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 16.6.2020]. Saatavissa: <https://tem.fi/documents/1410877/22251532/Matkailukysynnän+kehitys+koronapandemian+vuoksi+vuonna+2020/ee3794b5-7e94-5a87-780a-53ead1d124dc/Matkailukysynnän+kehitys+koronapandemian+vuoksi+vuonna+2020.pdf>

Meriteollisuus 2020. Suomen meriteollisuus. [Viitattu 28.9.2020]. Saatavissa: <https://meriteollisuus.teknologiateollisuus.fi/fi/suomen-meriteollisuus>

Mikkonen, H. 2019. EU-maat ovat suomalaiselle tekstiili- ja muotialalle elintärkeitä kauppakumppaneita. Suomen Tekstiili & Muoti. [Viitattu 18.6.2020]. Saatavissa: <https://www.stjm.fi/uutiset/eu-maat-ovat-suomalaiselle-tekstiili-ja-muotialalle-elintarkeita-kauppakumppaneita/>

Mäki-Fränti, P., Vilmi, L. 2016. Miksi Suomi ei pysy vertaistensa vauhdissa? Euro ja talous. [Viitattu 17.6.2020]. Saatavissa: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2016/1/miksi-suomi-ei-pysy-vertaistensa-vauhdissa/>

Pekkarinen, J., Sutela, P. 2004. Avain Kansantaloustieteeseen. Helsinki: WSOY.

Pyykkö, H., Bunders, M. 2005. Suomen ulkomaankaupan rakenne. [Viitattu 14.9.2020]. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/13177/172072.pdf?sequence=1>

THL 2020. Koronavirus COVID-19—Infektiotaudit ja rokotukset. [Viitattu 25.5.2020]. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>

Tieteen kuvalehti 2020. Mikä on pandemian ja epidemian ero? [Viitattu 19.5.2020]. Saatavissa: <https://tieku.fi/laaketiede/sairaudet/mika-on-pandemian-ja-epidemian-ero>

Tilastokeskus 2019b. Reliabiliteetti | Käsitteet. [Viitattu 9.9.2020]. Saatavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/haku.html?aihealue=&q=reliabiliteetti>

Tilastokeskus 2019a. Suomalaiset tytäryhtiöt ulkomailla 2017. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/stu/2017/stu_2017_2019-05-29_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2019c. Validiteetti | Käsitteet. [Viitattu 9.9.2020]. Saatavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/validiteetti.html>

Tilastokeskus 2020. Kauppa. Tilastokeskus. [Viitattu 12.6.2020]. Saatavissa: https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_kotimaankauppa.html

Tulli 2020. Tavaroiden ulkomaankaupan ennakkotilasto huhtikuussa 2020. [Viitattu 10.6.2020]. Saatavissa: <https://tulli.fi/-/tavaroiden-ulkomaankaupan-ennakkotilasto-huhtikuussa-2020>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019b. Matkailu lukuina. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavissa: <https://tem.fi/matkailu-lukuina>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019c. Työllisyyskatsaus ja Työnvälitystilasto. [Viitattu 1.6.2020]. Saatavissa: <https://tem.fi/tyollisyyskatsaus-ja-tyonvalitystilasto>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019a. Ulkomaiset investoinnit. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavissa: <https://tem.fi/ulkomaiset-investoinnit>

Työvoimatutkimus 2020. Tilastokeskus. [Viitattu 29.5.2020]. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/tyti/2020/08/>

UNPD 2020. Covid-19 -pandemia. [Viitattu 16.6.2020]. Saatavissa: https://www.fi.undp.org/content/finland/fi_fi/home/presscenter/articles/2020/3/26/Covid-19-pandemia.html

Valkama, H., Parviainen, A. 2020. Nyt myös yksinyrittäjät voivat hakea tukea kunnilta koronavirustilanteessa – Kirjakauppias toivoo, että saisi pidettyä yrityksen pystyssä. Yle Uutiset. [Viitattu 28.5.2020]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11279353>

Valtioneuvosto 2020a. Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnan hybridistrategiaksi. Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. Vaiheen raportti. 108. [Viitattu 11.8.2020]. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/21411573/VN_2020_12.pdf

Valtioneuvosto 2020b. Työttömien työnhakijoiden määrä lähes kaksinkertaistui huhtikuussa. [Viitattu 1.6.2020]. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410877/tyottomien-tyonhakijoiden-maara-lahes-kaksinkertaistui-huhtikuussa

Vesala, T. 2020. Koronaviruksen odotettua vakavampi luonne syventää epidemian talousvaikutuksia. Kuntarahoitus. [Viitattu 15.9.2020]. Saatavissa: <https://www.kuntarahoitus.fi/ajankohtaista/timo-vesala-koronaviruksen-odotettua-vakavampi-luonne-syventaa-epidemian-talousvaikutuksia/>

Väylävirasto 2020. Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T. [Viitattu 16.9.2020]. Saatavissa: <https://vayla.fi/vaylista/liikennejarjestelma/cef-liikennehaku>

WHO 2010. Mikä on pandemia? World Health Organization. [Viitattu 19.5.2020]. Saatavissa: https://www.who.int/csr/disease/swineflu/frequently_asked_questions/pandemic/en/

Yrittäjät 2019a. Kansainvälinen toimintaympäristö. [Viitattu 26.6.2020]. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/kansainvalistyminen/opas-kansainvalistymiseen/kansainvalinen-toimintaymparisto-317956>

Yrittäjät 2020b. Korona ja yrityksen rahoitus. [Viitattu 9.7.2020]. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajat/kaikki-koronasta-yrittajalle/a/yrityksen-sopimukset-talous-ja-korvaukset/korona-ja-yrityksen-rahoitus-622094>

Yritystoiminta 2019. Markkinat ja kysyntä. [Viitattu 22.6.2020]. Saatavissa: <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/markkinat-ja-kysyntae>

LIITTEET

Pandemian vaikutukset yrityksen kansainväliseen kauppaan (Osa 1.)

1. Yrityksen nimi:

2. Yrityksen koko: *

- Suuryritys 250-
- Keskisuuri yritys 50-249
- Pieni yritys <50
- Mikroyritys <10

3. Onko yrityksellä kansainvälistä toimintaa: *

- Kyllä
- Ei

4. Vaikuttaako nykyinen pandemia yrityksesi: *

- Vientiin
- Tuontiin
- Myyntiin
- Ei vaikutusta

5. Millä tavalla? (Kuvaile mahdollisimman laajalti) *

6. Yrityksen henkilöstö on: *

- Ennallaan
- Lomautettu
- Irtisanottu

7. Millaiseksi koet yrityksen tämän hetkisen tilanteen: *

- Vakaa
- Heikentynyt
- Epävarma
- Heikko

8. Miten näet yrityksen lähitulevaisuuden (3-6kk): *

- Positiivisena
- Haastavana
- Heikkona

9. Oletko saanut avustuksia tai tukirahaa Suomen valtiolta yritystoimintaan pandemian aikana?

- Kyllä
- Ei

10. Jos vastasit kyllä, niin mihin tarkoitukseen?

Pandemian vaikutukset yrityksen kansainväliseen kauppaan (Osa 2.)

1. Yrityksen nimi:

2. Yrityksen koko: *

- Suuryritys 250-
- Keskisuuri 50-249
- Pieni yritys <50
- Mikroyritys <10

3. Yrityksen henkilöstö on: *

- Ennallaan
- Lomautettu
- Irtisanottu

4. Mitä muutoksia yritys on käynyt läpi viime kyselyn jälkeen? *

5. Onko yritys pystynyt säilyttämään kansainvälisen toiminnan? *

- Kyllä
- Ei

6. Onko ulkomaankauppa parantunut vuoden alusta? *

- Kyllä
- Ei

7. Onko yrityksen liiketoiminta elpynyt viime kuukausien aikana? *

- Kyllä
- Ei

8. Jos vastasit kyllä, niin miten? *

9. Onko pandemian tuomat haasteet helpottaneet? *

- Kyllä
- Ei
- Osittain

10. Onko pandemia luonut uusia tarpeita yrityksen toimintaan? *

- Kyllä
- Ei

11. Jos vastasit kyllä, niin mitä? *

12. Onko yritys toteuttanut mahdollisilla tukirahoilla tarpeeseen tulleita onnistuneita hankkeita?

- Kyllä
- Ei

13. Miten näet yrityksen tulevaisuuden: *

- Positiivisena
- Haastavana
- Heikkona